

GRATIS

GEK,
GAAF,
GEWELDIG!

MOORDER-
LICHT

RECEPTEN
uit
HET
PUNGELHUIS

EPIDEMIEËN

STACH

#1

BLAUWE

PLANEET II

PRIJSVRAAG

HET FORT VAN

MIREILLE
GEUS

horoscoop
DOOR GoZert

8

Hoi!

Al weet je het nog niet, dit wordt je favoriete tijdschrift!
Welkom bij *STACH*, het magazine vol verhalen, interviews met schrijvers, tekenlessen van illustratoren, knutseltips, een horoscoop, quizzen, puzzels en noem maar op. Twee keer per jaar gratis af te halen bij de boekhandel.
Waarom *STACH*? Je hebt hem misschien al herkend op de voorkant: de hoofdpersoon van het beroemdste Nederlandse kinderboek, *Koning van Katoren*. Stach is nieuwsgierig, eigenwijs, dapper, grappig en wil de wereld om hem heen mooier maken. Alles dus wat wij ook willen zijn.
Koning van Katoren bestaat dit jaar 50 jaar en de schrijver, Jan Terlouw, wordt 90. In de volgende *STACH*, die in augustus verschijnt, zullen we dat uitgebreid vieren.
Maar nu eerst dit eerste nummer. Geniet ervan! En laat vooral weten wat je ervan vindt, deel de kunstwerken die je maakt op social media en wil je zelf een recensie schrijven of een Lemniscaat-auteur of illustrator interviewen, mail ons dan: stach@lemniscaat.nl.
We kijken uit naar je bericht.
Veel plezier met *STACH*!

Jesse Goossens
Uitgever kinder- en jeugdboeken
Lemniscaat

INHOUD

4	'Je bent nooit te oud voor de zee' - Leisa Stewart-Sharpe	36	Piranha's
6	Bewoners van de diepzee	38	Tijgers
8	Verhalen van de kust	40	Quiz... Test je kunstkennis
10	De schrijfplek van... Mireille Geus	42	Noorderlicht
12	Een soort vonk	45	Noorderlicht, <i>The Making Of</i> de boek-trailer
14	Emiel interviewt Marloes Morshuis	46	Boekzoeker... welk boek past bij jou?
16	Epidemieën	48	Werken bij de uitgeverij... de vormgever
18	Recensies	50	Het verloren meisje
20	Het paspoort van... Annejan Mieras	52	Recepten uit... Het Pungelhuis
22	Fototip: op zijn kop	54	Prijsvraag: maak het verhaal af van... Cees van den Berg
24	Een wolk ontstaat	56	Drie griezelige kinderen
26	Heksenweek	60	Puzzelpagina
30	Tekenles van... Marieke ten Berge	62	Horoscoop: Gozerts goede raad
32	Uithaalposter		
34	De kuifpapegaaiduiker		

STACH - het halfjaarlijkse jeugdboekenmagazine van Uitgeverij Lemniscaat
Nr. 1, eerste semester 2021

REDACTIEADRES: Lemniscaat bv., Vijverlaan 48, 3062 HL Rotterdam,
telefoon: 010-2062929, e-mail: stach@lemniscaat.nl

REDACTIE: Linda Bertens, Hindele Boas, Jesse Goossens, Marjolijn Leunis,
Eline de Viet

VORMGEVING: Eveline Verburg
© Illustratie figuur 'Stach' op omslag: Dirk van der Maat, uit: *Koning van Katoren*

AAN DIT NUMMER WERKTEN MEE: Emiel Akkerman, Daniël Ploum, Julia Boele
van Hensbroek, Julie Adenay, Lotte Siepel, Maantje Piet Rot, Madelief
Brouwer, Cees van den Berg, Marieke ten Berge, Linde Faas, Annet Hui-
zing, Pieter Koolwijk, Anna van Praag

DRUKWERK: Wilco bv, Amersfoort

www.lemniscaat.nl

'Je bent nooit te oud voor de zee'

Leisa Stewart-Sharpe

Leisa Stewart-Sharpe schreef *Blauwe Planeet*. *Blue Planet II*, geïnspireerd op de wereldberoemde natuurserie over de oceanen van Sir David Attenborough, *Blue Planet*.

'Ik hoef jullie niet te vertellen dat de verhalen in de *Blue Planet*-serie legendarisch zijn: van de vlees-etende worm, *Eunice aphroditois*, die vanaf de zeebodem naar prooiën loert, klaar om toe te happen, tot de majestueuze potvissen, die slapen met hun kop naar beneden en hun staart omhoog.

Maar de serie is niet alleen mooi. Hij opent ook onze ogen voor de gevaren die onze oceanen bedreigen. We hebben een plasticprobleem: iedere minuut belandt er een vrachtwagenlading vol plastic afval in de zee. En terwijl onze fabrieken, auto's en vliegtuigen broeikasgassen blijven uitstoten, warmen onze planeet en onze oceanen steeds verder op.

Daardoor wordt het bestaan voor die ongelukkige wezens die onder de golven leven steeds moeilijker.

Maar David Attenborough zei het al: "Niemand beschermt iets waar hij niet om geeft. En niemand geeft iets om dingen die hij nooit zelf heeft gezien." Dus toen ik een telefoontje kreeg of ik *Blue Planet II* opnieuw wilde vormgeven voor een hele nieuwe generatie, dook ik het diepe in.

Ik woon in het midden van Engeland, het was een paar weken voor Kerstmis en ik had mijn warme wollen huissokken aan, maar onmiddellijk begon er zout water door mijn aderen te stromen. Want ik

had deze serie niet, zoals de meeste mensen, een keer of twee op televisie gezien - ik had hem al talloze malen bekeken. Ik kende elke aflevering uit mijn hoofd, van begin tot einde.'

Een backstagepas voor *Blue Planet*

'Ik wilde niet het televisiescript zomaar navertellen. Ik wilde helemaal opnieuw beginnen. Daarom bezocht ik het geweldige team van BBC Earth om de hele serie met de makers ervan opnieuw te beleven. Daardoor kan ik jou nu kennis laten maken met nieuwe wezens en nieuwe gebeurtenissen die zelfs nooit op televisie te zien zijn geweest.

Eigenlijk krijg je met dit boek een backstagepas voor *Blue Planet*. Alle verhalen uit de serie die je altijd al geweldig vond, staan erin. Maar ik vertel ook allerlei nieuwe.

Mijn favoriete dier is ongetwijfeld de Grapsus grapsus, de krab van de Galapagoseilanden. Grapsus grapsus ziet eruit als een enge krab - en dat is ze ook - maar ze wil alleen maar eten van de heerlijke groene algen aan de andere kant van de rotsen. En er is maar heel kort de tijd om dat te doen, als het eb wordt. Om bij haar algen te komen moet Grapsus grapsus lopen, springen, schuifelen en klauteren en tegelijkertijd uit de buurt blijven van allerlei glibberige roofdieren die het op haar gemunt hebben.'

Een droom die uitkomt

'Aan dit boek hebben niet alleen de producers van *Blue Planet* meegewerkt, maar ook een groot team van redacteurs, wetenschappers en ontwerpers. Ze zijn allemaal even liefdevol en nauwkeurig te werk gegaan om dit voor elkaar te krijgen. En de illustraties van Emily Dove zijn werkelijk prachtig: adembenemend. En zo gedetailleerd dat je zelfs de zeepokken op de rug van de bultrug kunt onderscheiden.

Deze serie boeken is een droom die uitkomt voor mij, de auteur. Ik was dat kind met die sproeten, dat opgroeide bij het Groot Barrièrerif, waar bij altijd een snorkel om haar nek bungelde.

Je bent nooit te oud voor de zee.

Ik ben geen marien bioloog, maar ik ben een oceaanheld. Ik ben net als jij en ik wil van de blauwe plekken op onze aarde betere plekken maken. Ik hoop dan ook dat dit boek een hele nieuwe generatie oceaanhelden inspireert.

Dus kom, duik met me het diepe in. En ik hoop dat je opnieuw verliefd wordt op onze Blauwe Planeet.'

Meer weten over dit boek?

Leisa Stewart-Sharpe & Emily Dove
Blauwe planeet. Blue Planet II
De wereldberoemde serie van Sir David Attenborough als kinderboek!
€ 16,99 | 64 pag.

Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

En lees de volgende vier pagina's uit dit magazine voor een voorproefje!

BEWONERS

VAN DE DIEPZEE

WAT HEEFT U GROTE OGEN!

In de duistere wateren van de schemerzone komt het weinige licht van boven. Voor de vele dieren die hier leven, geldt: hoe groter hun ogen, hoe beter.

De **ZWAARDVIS** heeft ogen zo groot als tennisballen, die opwarmen – om je beter mee in de troebele diepten te kunnen zien.

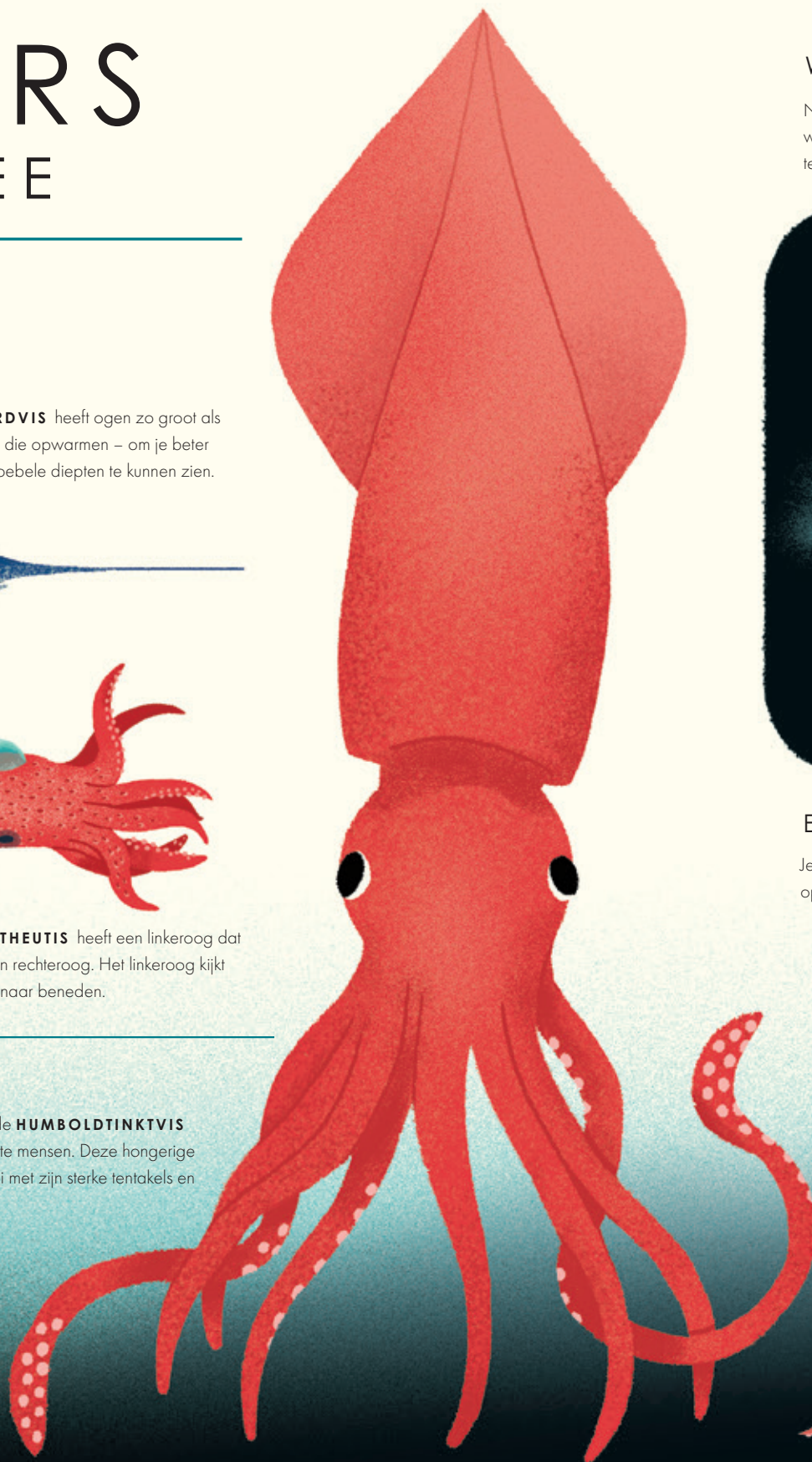
De **HEMELKIJKER** dankt zijn naam aan zijn buisvormige ogen die omhoog zijn gericht in zijn doorzichtige kop. Perfect om van anderen naar een prooi te loeren, zoals een lekkere kwalenlunch.

De merkwaardige **HISTIOTHEUTIS** heeft een linkeroog dat twee keer zo groot is als zijn rechteroog. Het linkeroog kijkt omhoog en het rechteroog naar beneden.

WAT HEEFT U GROTE TENTAKELS!

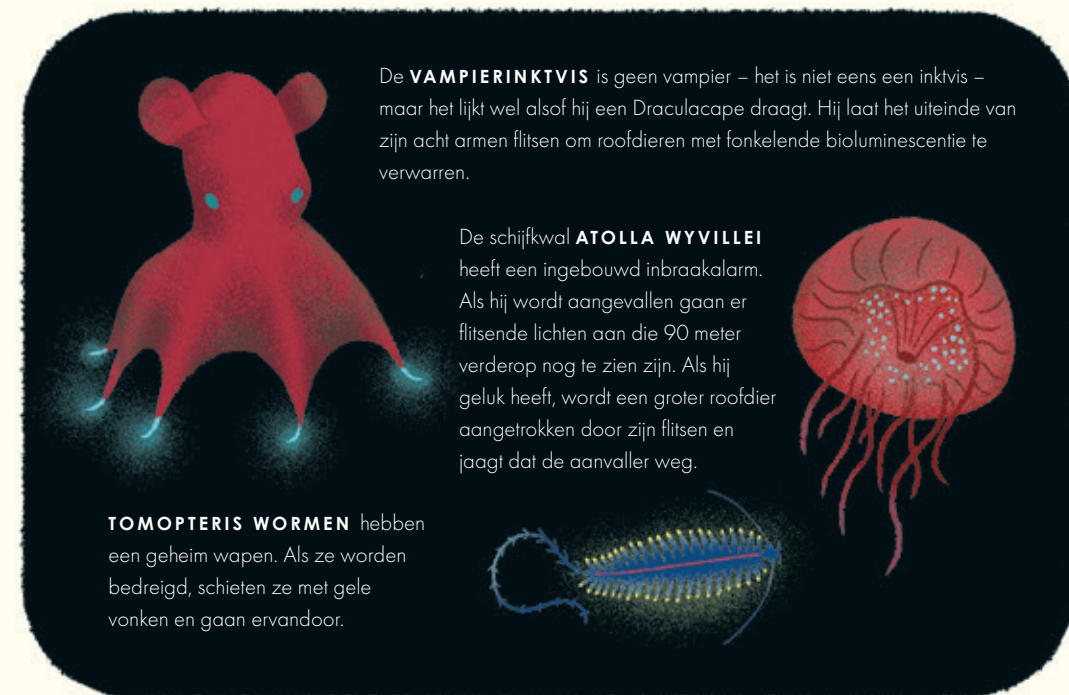
Kwalachtige **SIPHONOPHORA** (sie-foo-noo-foor-aa) zijn enorme, slepende doodsnetten. Met hun stekende tentakels vangen ze kleine schaaldieren. Het zijn de langste levende wezens op aarde. De Siphonophora kan maar liefst 40 meter lang worden – dat is langer dan een blauwe vinvis.

Met zijn 2 meter is de **HUMBOLDTINKTVIS** langer dan de meeste mensen. Deze hongerige jager grijpt zijn prooi met zijn sterke tentakels en scherpe bek.

WAT GEEFT U HELDER LICHT!

Net als vuurliegjes gloeien op het land, verlichten veel diepzeewezens dankzij bioluminescentie de donkere wateren van de diepzee. Met behulp van chemische reacties laten deze dieren licht schijnen om roofdieren af te schrikken, een partner aan te trekken – of een maaltijd te lokken!

EN WAT HEEFT U GROTE TANDEN!

Je kunt de **MALACOSTEUS** nauwelijks te slim af te zijn. Zelfs als diepzeegarnalen een bioluminescent rookgordijn opwerpen, zet hij zijn rode zoeklicht aan om het gebied af te speuren en valt hij met zijn naaldachtige tanden aan.

De **ANOPLOGASTER** heeft angstaanjagend grote slagatanden. Ze zijn zo groot dat hij speciale holtes in de bovenkant van zijn bek heeft, zodat ze zijn hersenen niet doorboren als hij zijn kaken sluit.

MAAR WAT HEB JE SCHATTIGE VINNEN!

OPISTHOTEUTHIS CALIFORNIANA

Maak kennis met **OPISTHOTEUTHIS CALIFORNIANA**, een hele mondvol. Deze schattige octopus heeft korte tentakels, grote ogen en vinnen die op oren lijken, waarmee hij klappert alsof het vleugels zijn.

Uit:
Leisa Stewart-Sharpe &
Emily Dove
Blauwe planeet.
Blue Planet II
€ 16,99 | 64 pag.

VERHALEN

VAN DE KUST

ZEEOLIFANTENONMIN

Aan de kust van het Subantarktische eiland Zuid-Georgia heerst deze **ZUIDELIJKE ZEEOLIFANTENSTIER** over het strand. De indrukwekkende blubbermassa weegt zoveel als acht vleugelpiano's en ligt graag met zijn vrouwtjes te doezelen. Maar er willen **KONINGSPINGUÏNS** langs. Er liggen zoveel reuzen dat ze er niet overheen of onderdoor kunnen.

Behoedzaam waggelen ze tussen hen door.

Plotseling klinkt er een keelgeschraap. De baas is wakker geworden. En een andere stier stormt juist op hem af om hem uit te dagen. O jee, de pinguïns bevinden zich midden in het strijdgebied.

De pinguïns schieten naar links en rechts om zo snel mogelijk uit de buurt te komen.

Bij elke klap, stoot en beet beeft de grond.

Uiteindelijk behaalt de strandheerser een glorieuze overwinning. En in alle opwindung glippen de pinguïns er snel vandoor.

KRABBEN VANGEN

Deze behendige **GRAPSUS GRAPSUS** bereiden zich voor. Als het eb wordt, komt het algengebied waar ze hun voedsel halen tevoorschijn. Tijd dus voor hun dagelijkse tochtje over de rotsen om te gaan eten. Als de krabben er angstig uitzien, klopt dat. Het enige wat zich tussen hen en hun lunch bevindt, zijn... glibberige roofdieren. Er ligt altijd wel iets in het water op de loer.

Klaar voor de start... **KRAB!**

De krabben zetten het op een lopen, springen van de ene rots naar de andere en zorgen ervoor nooit het water te raken.

Een **GOUDGEADERDE MURENE** schiet uit het ondiepe water – maar hij mist de krab en belandt op zijn buik weer in zee.

Plons!

Een paniekerige krab glijdt een strandmeertje in. Zwemmen, *Grapsus grapsus*! Hij klautert tegen de glibberige rots op, maar ook daar is hij niet veilig.

Een octopus kruipt uit een rotsspleet. Zijn lijf klotst over de stenen.

ACHTER JE, GRAPSUS GRAPSUS!

De krab vlucht weg, maar net als hij op een rots springt... grijpt een aal hem bij een poot. Is dit dan het einde? Nee! Gelukkig weet de krab zich los te wringen.

Eet smakelijk, *Grapsus grapsus*, over een paar uur begint het allemaal weer opnieuw.

De schrijfplek van...

Mireille Geus

Als jij schrijver zou zijn (of bent!), waar zou jij dan het best kunnen schrijven? Zou je avond na avond helemaal alleen op een stoffige zolder aan een nieuw verhaal werken, bij het schijnsel van een flakkerende kaars? Of schuif je elke ochtend je benen onder een prachtig, oud bureau met allerlei geheime laden en vakjes, waarin misschien wel een liefdesbrief uit de zeventiende eeuw verstopt zit? Om erachter te komen waar onze schrijvers het liefst hun boeken maken, legden we die vraag ook aan hen voor. Dat leidde tot een bezoek aan een wel heel bijzondere plek: het atelier van Mireille Geus in Vijfhuizen.

Hoi Mireille! Wat fijn dat we bij je op bezoek mogen komen. Waar zijn we hier precies?

We zijn in het fort bij Vijfhuizen. Dat is onderdeel van de Stelling van Amsterdam en ook een Unesco-monument. Nu staan we in mijn atelier.

Wat bijzonder dat jij hier je schrijfplek hebt. Hoe ben je hier terechtgekomen?

Vijftien jaar geleden was het fort opgeknapt en zochten ze huurders voor de ateliers. Er was een

streng ballotage en ik kwam erdoorheen. Ik koos een atelier waarbij ik binnendoor naar de gezamenlijke toiletten kon, want ik wist ook dat ik als schrijfcoach hier mensen wilde ontvangen. In de winter is naar het toilet gaan dan wel zo makkelijk via mijn werkplek, in plaats van buitenom.

Wat is het fijnste aan deze schrijfplek?

De rust.

Heb je nog een bepaald ritueel als je bij je schrijfplek arriveert? Steek je bijvoorbeeld een kaars aan, of zet je een kop koffie?

Dagelijks fiets ik naar mijn atelier, dat ritje duurt ongeveer 25 minuten. Ik denk dan alvast aan het werk dat ik zo ga doen en als ik er ben, zet ik thee en ga ik beginnen.

Zijn er ook andere plekken waar je wel eens schrijft?

In deze COVID-19-tijden werk ik soms ook thuis aan de keukentafel. Tijdens de eerste golf wilde ik liever niet naar het fort omdat we de toiletten, de deurklinken en de kranen delen en ik bang was dat ik het zo kon krijgen. Tijdens de tweede golf was en desinfecteer ik gewoon zeer goed mijn handen.

Waarom moet een goede schrijfplek voor jou voldoen?

Je moet je er goed voelen, veilig. Ik vind het fijn als het een beetje als een hol voelt, dat is voor mijn concentratie goed. Geen afleiding.

Als je hier bent, lijkt het bijna alsof de geschiedenis tot leven komt. Denk je dat dat helpt bij het schrijven?

Dat de geschiedenis tot leven komt is een goed aspect van de plek, maar vaak is dat niet nodig voor de verhalen die ik schrijf. Wat helpt is dat het fort op een forteiland ligt. Ik loop soms vele rondjes, omdat de gedachten daardoor makkelijk stromen. Verder is er veel lucht en licht buiten, en het afgesloten zijn van de rest van de wereld als ik binnen zit, is voor mij de gouden schrijfcombinatie.

Bedankt dat we bij je op bezoek mochten komen, Mireille, we verheugen ons op nieuwe verhalen van jouw hand!

© foto: Quintalle Nix

Mireille Geus schrijft haar hele leven al, van toneelstukken tot teksten voor *Sesamstraat* en boeken voor allerlei uitgeverijen. Ze helpt als schrijfcoach ook nieuwe schrijvers hun stem te vinden. Voor haar boeken won ze al eens een Gouden Griffel, en twee Vlag en Wimpels. Haar nieuwe boek heet *Mijn dagen met Niets*.

Nieuwsgierig naar Mireilles nieuwste boek?

Mireille Geus
Mijn dagen met Niets
Iedereen zal Niets in zijn hart sluiten!
€ 14,95 | 136 pag.

Scan de QR-code voor een leesfragment en een To Do List in tijden van niets!

÷ Een soort vonk ÷

Elle McNicoll

‘Je leest best veel, hè?’

Audrey en ik zijn op weg van school naar huis. Het is een nieuwe routine. Iets waar ik eerst aan moest wennen; normaal gebruikte ik de wandeling van en naar school om me voor te bereiden op de chaos van de dag. Maar Audrey is gelukkig geen grote prater en bombardeert me niet met vragen, dus ik vind het niet zo erg.

‘Ik lees nu over die vrouw, Maggie. Ze woonde vroeger hier in Juniper. Ze was een van de heksen.’

‘Maggie?’

‘Ja. Ze zeiden dat ze een heks was, maar dat klopte natuurlijk niet.’

‘Zelfs als de school uit is, leer je nog door,’ zegt Audrey lachend.

‘Niet altijd,’ beken ik. ‘Alleen als het me interesseert. Als dat niet zo is, schakelen mijn hersens zich uit.’

‘O, dat zie ik wel eens,’ zegt Audrey. ‘Toen mevrouw Murphy het over die staartdeling had, zag ik je uit het raam staren.’

Ik rimpel mijn neus. ‘Ik kan er niks aan doen, echt niet.’

‘Maar ondertussen weet je wel alles over heksen,’ zegt ze. ‘En ik niet, dat is zeker.’

‘Mijn zus zegt dat mijn brein net zoiets is als een computer,’ leg ik haar uit. ‘Eerst was het leeg, en toen begon het van alles te verzamelen en dat gaat altijd door.’

‘Zijn alle breinen zo?’

‘Misschien wel. Maar het mijne loopt steeds vast als er te veel tegelijk in moet.’

We lopen een tijdje zwijgend verder tot Audrey zacht zegt: ‘Wat... wat is er eigenlijk met je aan de hand?’

Ik aarzel en vraag me af of ze dit gemeen bedoelt of juist niet.

‘Ik heb het filmpje van je zus gezien,’ zegt ze.

‘Waarin ze je opmaakt.’

‘Ik ben autistisch,’ zeg ik, omhoogkijkend naar

de bewolkte Schotse hemel. Oktober brengt de kou en de regen. Dan beukt de wind tegen de bomen in onze straat, ik snap niet hoe ze ertegen kunnen.

‘Wat is dat?’

‘Het is iets in mijn hersens.’ Ik raak mijn slaap aan. ‘Die werken op een andere manier. Het wordt een spectrumstoornis genoemd. Sommige mensen die het hebben, zeggen hun leven lang geen woord. Maar anderen praten juist heel veel.’

‘Net als jij.’

‘Ja.’

‘En...’ Audrey doet haar best het te begrijpen, zie ik. ‘... wat merk je er dan van?’

‘Ik... ik voel de dingen een beetje meer. Geluiden, beelden. Ik kan de mensen op straat al in de verte horen praten en ik zie van alles wat anderen niet zien. Ik verwerk het ook allemaal op een andere manier. En soms...’ Ik trap tegen een steentje. ‘... soms vind ik het moeilijk om gezichten af te lezen. Als mensen niet eerlijk zijn met hun gezicht, snap ik ze niet.’

‘Oké.’

Ze vraagt er niet op door. Pas als ik thuis ben, realiseer ik me dat Jenna nooit iets heeft willen weten over mijn autisme.

Ik heb twee nieuwe boeken uit de bibliotheek meegebracht. Een over haaien en een over heksen. Ik ren naar binnen, de keuken in. Daar zit Nina. Ze is in tranen.

Abrupt sta ik stil. Tranen betekenen nooit veel goeds. Al zijn er ook mensen die huilen van blijdschap, iets wat nog veel verwarrender is. Maar Nina ziet er allesbehalve blij uit. Als ze me in de gaten krijgt, wrijft ze met een driftige beweging haar ogen droog.

‘Wat is er?’ vraag ik schor.

Plotseling glijdt haar blik over me heen. Ik draai me om en zie Keedie. Ze kijkt boos en heeft ook rode ogen.

‘Keedie en ik hebben een grotemensengesprek, Addie.’ Nina staat op om zich een glas water in te

schikken. ‘Ga naar boven en neem je boeken mee. Please.’

Ik werp een blik op Keedies gezicht. Ze probeert te glimlachen, maar haar gezicht kan niet liegen. Ze ziet er nog steeds verdrietig en boos uit.

Ik doe net of ik naar mijn kamer ga, maar blijf op de trap staan. Mijn oren staan op scherp, ik kan ze woordelijk volgen. Zelfs al zit de keukendeur bijna dicht.

‘Je hebt haar overgeleverd aan hufters, Nina.’

‘O, Keedie, doe niet zo melodramatisch. Ik heb alle reacties verwijderd. Ze zijn weg.’

‘Pronken met je zielige zusje.’ Keedie spuugt de woorden eruit. ‘Je dacht zeker wat bonuspunten te scoren door aardig te doen tegen een kwetsbaar kind.’

‘Dat kwetsbare kind is toevallig ook mijn zus,’ snauwt Nina. ‘Niet alleen de jouwe.’

‘Het is geen ding! Ze is een mens! En ze is weerloos. Je hebt haar op internet gezet, recht voor de ogen van al dat tuig daar.’

‘Ze functioneert – kijk niet zo, er is niks mis met die term – ze functioneert en ik dacht dat de mensen dat zouden willen zien. Ze heeft het maar in een lichte vorm, Keedie. Net zoals jij.’

‘Licht voor jou, ja!’ schreeuwt Keedie en ik krimp in elkaar. Ze schreeuwt bijna nooit. ‘Zo lijkt het voor jou en voor alle andere onbenulligen in dit dorp. Maar niet voor mij. En ook niet voor Addie. Het lijkt alleen maar zo omdat we daar met bloed, zweet en tranen zelf voor zorgen.’

‘O, hou toch op.’

‘Geloof me, Nina,’ – er wordt een la dichtgeklapt – ‘ze voelt zich verschrikkelijk in die video. Als je haar echt kende, zou je dat zelf ook hebben gezien. Ze doet het alleen maar voor jou.’

Het blijft een poosje stil. Ik voel me alsof ik in een kist zit opgesloten.

‘Ik heb de reacties uitgeschakeld,’ zegt Nina dan zacht. ‘Vergeet het nu maar.’

Ik hoor wat gerommel en geritsel voordat Keedies stem weer klinkt. ‘Je moet haar je excuses aanbieden.’

De ruzie is blijkbaar voorbij want Keedie trekt zich terug in de woonkamer en even later hoor ik muziek. Ik glip de slaapkamer van pap en mam in en zet hun oude computer aan, die in de hoek staat. Ik googel Nina’s account en vind het filmpje. Het klopt dat ze de reacties heeft uitgeschakeld, maar ik zie dat er wel iemand in een aparte video heeft gereageerd.

Een minuut lang staar ik naar een vrouw van mams leeftijd die zegt dat ik verdoemd ben en een ‘tragedie van deze tijd’, tot ik het niet meer kan verdragen. Ik lees de reacties die onder de video zijn geplaatst. Iedereen is het met haar eens. Er staan woorden die we van pap en mam nooit zouden mogen gebruiken. Sommigen beweren dat ik niet echt autistisch kan zijn omdat ik kan praten.

Ik klik de pagina weg. Kon ik al deze commentaren maar uit mijn geheugen wissen, net zoals Nina had gedaan bij haar filmpje. Het is zo verwarrend. Voor sommige mensen ben ik te veel, voor anderen niet goed genoeg.

Uit:
Elle McNicoll
Een soort vonk
Over heksenjacht toen... en nu!
€ 15,95 | 195 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

EMIEL INTERVIEWT MARLOES MORSHUIS

Emiel Akkerman (14, 3vwo) is groot fan van de boeken van Marloes Morshuis. In groep 7 verslond hij Koken voor de Keizer, terwijl hij toen niet eens zo van lezen hield, en sindsdien heeft hij geen boek van Marloes gemist. Afgelopen zomer las Emiel Quotum - Project Z, en hij kan niet wachten op het vervolg. Gelukkig kon hij Marloes alvast een beetje aan de tand voelen over het volgende deel - en over nog veel meer!

Sinds wanneer weet je dat je schrijfster wilde worden, en waarom?

Misschien al wel heel lang. Het sluimerde in mijn bestaan. Ik heb altijd veel geschreven, voor mijn werk, maar ook verhalen en gedichten. Al sinds ik heel jong was. En er vormden zich altijd veel verhalen in mijn hoofd - als ik iets zie wat me raakt, ontspint zich zo een heel scenario - dat soms heel echt aanvoelt. Ik houd ook erg van dingen ontwerpen en maken - dat kan van alles zijn, van recepten tot campagnes, van een zwevende hoogslaper tot verbouwingen in huis... Dus boeken maken... dat móést een keer gebeuren. Een jaar of acht geleden besloot ik daar serieus tijd voor te maken. Gelukkig maar, want voor mij vielen een boel puzzelstukjes in elkaar. Ik vind het wel moeilijk, vooral omdat het veel concentratie en geduld vergt en ik ook graag andere dingen doe. Maar ik houd wel van moeilijke dingen. Ik ben heel blij dat ik de sprong heb durven wagen!

“Als ik iets zie wat me raakt, ontspint zich zo een heel scenario”

Welke schrijvers zijn een groot voorbeeld voor jou?

Ik heb eigenlijk niet echt een persoonlijk voorbeeld, maar het is natuurlijk wel zo dat alles wat je leest, bagage is. Dat draagt allemaal bij aan je ontwikkeling, het zijn allemaal bouwsteentjes. Ook als je niet gaat schrijven kun je daar veel aan hebben, trouwens... Maar ik heb natuurlijk wel enorme bewondering en respect voor schrijvers. Voor Paul Biegel bijvoorbeeld, om hoe het hem lukt om je helemaal in een sfeer mee te nemen. Ik denk nog steeds in een bos met grote rechte boomstammen: woei waai, woei waai, zoek de zeven veren van de papegaai... En voor Tolkien... om hoe hij je weet mee te slepen in de fantastische wereld van *In de ban van de ring*... Ik begon daar al jong aan, en heb het later nog een paar keer herlezen. In het begin was het voor mij vooral een spannend verhaal, later zag ik dat er veel meer lagen in zijn boeken zitten. Dat is ook wel een beetje hoe ik probeer te schrijven: je kunt uit mijn boeken halen waar je aan toe bent. Een spannend verhaal - of meer.

Waarom schrijf je juist boeken voor kinderen? Zou je ook wel eens een boek voor volwassenen willen schrijven? Waar zou dat dan over gaan?

Dat wordt me vaak gevraagd, of ik nu niet eens een boek voor volwassenen wil schrijven. Soms ook op een manier alsof dat beter of moeilijker is - zo denk ik daar niet over. Misschien wil ik wel het liefst leeftijdsloze boeken schrijven, die geschikt zijn vanaf een jaar of twaalf. Het moment waarop je wereld groter wordt en je steeds meer je eigen mening gaat vormen, dat vind ik een mooie leeftijd om voor te schrijven. Maar ik vind het altijd leuk om nieuwe dingen te proberen, dus het kan best zijn dat ik toch een keer voor volwassenen ga schrijven. Misschien kies ik dan wel een pseudoniem...

“Je kunt uit mijn boeken halen waar je aan toe bent. Een spannend verhaal - of meer”

Waarom spelen kinderen altijd de hoofdrol in jouw boeken?

Omdat ik het in principe voor jongeren schrijf, dus dan vind ik het wel belangrijk dat ze zich kunnen identificeren met de hoofdpersoon.

Welk boek dat je zelf geschreven hebt is jouw favoriet en waarom?

€ 14,95 | 214 pag.

Ik kan eigenlijk echt niet kiezen. Ieder boek is voor mij een soort haat-liefde-proces. Misschien heb ik wel de leukste herinneringen aan *Koken voor de Keizer*, omdat het mijn debuut is. Dat was allemaal zo spannend en feestelijk! Voor het eerst een stapel boeken van jezelf in de boekhandel zien liggen...

Heb je ook een favoriet personage?

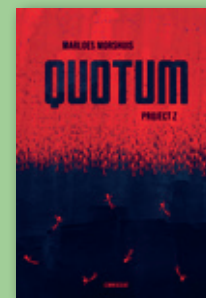
Ik vind de buitenbeentjes in mijn boeken misschien wel het leukst, zoals Zalman in *De schaduwen van Radovar*. In veel hoofdpersonen herken ik een beetje van mezelf, in Mick, Jona, Joppe. Of misschien in hoe ik zou willen zijn... Maar daarom vond ik het voor *Quotum* interessant om voor een hoofdpersoon te kiezen die wat verder van mij persoonlijk af staat: Ax.

Wat gaf jou de inspiratie voor het boek *Quotum - Project Z*? € 15,95 | 300 pag.

Vaak begint een verhaal bij mij met een observatie, een beeld, een gedachtensprong: stel dat... Dingen die in de wereld gebeuren en die helemaal uit de hand kunnen lopen - of opnieuw mis dreigen te gaan omdat mensen

zo weinig leren van de geschiedenis. In het geval van *Quotum*: al die vluchtelingen, al die mensen waarvoor geen plek is - zo schrijnend. Ik heb natuurlijk ook niet het antwoord, maar ik leg wel graag de dilemma's bloot. En de onmenselijkheid die dreigt. En dan heb je nog de mensen die zeggen: als er maar niet zoveel mensen op de aarde zouden wonen, dan hadden we veel minder problemen... Dan denk ik: eh, maar dan? Wat wil je dan doen? Een paar miljard mensen laten verdwijnen? O, stel nou dat dat echt gebeurt... En daar heb je het begin van *Quotum*.

€ 15,95 | 392 pag.

“Ik vind de buitenbeentjes in mijn boeken misschien wel het leukst”

Het valt me op dat jouw boeken vaak over grote wereldproblemen gaan. Is er een boodschap die je mee wilt geven aan kinderen via jouw boeken? € 14,95 | 268 pag.

Daarover denk ik veel na, want die vraag wordt vaak gesteld, natuurlijk. Ik wil geen boeken met een boodschap schrijven, omdat ik niet wil vertellen hoe je ergens over moet denken. Maar wat ik wel wil, is situaties in mijn verhalen beschrijven die je misschien aan het denken zetten. Ik hoorde laatst hoe schrijver Margaret Atwood zei dat ze boeken schreef waarvan je niet wilt dat ze gebeuren. Dat geldt ook voor mijn boeken denk ik. Ik verpak er niet per se een boodschap in, maar wel rode alarmvlaggetjes, parallellen met wat er gebeurt in de wereld, of kan gebeuren. Misschien lees je mijn boeken wel puur als spannende verhalen: prima. Misschien ook zet het je aan het denken over wat er gebeurt in de wereld en welke rol je daarin wilt spelen. En wie weet zie je jaren later eens iets in het nieuws en plopt ineens een van die rode vlaggetjes uit mijn boek omhoog...

Waar maak jij je het meest zorgen over in de wereld?

Helaas valt er op dit moment veel te kiezen. Ik denk dat we echt een klimaatprobleem hebben, dat zie je nu aan alle kanten al. We beginnen het nu ook zelf te merken met de droogte, hitte en extreme buien. Maar wat ik ook enorm bedreigend vind is nepnieuws. Dat mensen niet meer weten wat klopt en wat niet, en ook feiten niet zo snel meer willen accepteren. Dat voelt alsof de bodem onder ons wordt weggeslagen en we met z'n allen in drijfzand terecht komen.

“Misschien zetten mijn boeken je aan het denken over wat er gebeurt in de wereld”

Wil je al iets vertellen over je volgende boek?

Ik ben nu bezig met het tweede deel van *Quotum* - dat wordt een tweeluik. Er gebeurt zoveel in *Quotum* dat ik het jammer vond om dat in één deel te proppen. Het is voor het eerst dat ik twee delen schrijf, en dat is een bijzondere ervaring. Het leuke is dat ik de meeste personages al ken, ze voelen een beetje als mijn vrienden - en vijanden. En ik weet natuurlijk al hoe de wereld eruitziet. Dus ik kan in mijn eigen verhaal stappen en daarmee verdergaan. Het tweede deel wordt natuurlijk ook weer spannend, dus ik wil niet te veel verklappen. Vooruit... je komt meer te weten over Sunny. En de aardengelen geven niet zo snel op...

“Vooruit... in het tweede deel kom je meer te weten over Sunny”

En wanneer komt dat uit?

Hahaha, ik heb me voorgenomen dat ik geen data meer ga noemen... Maar geloof me, ik doe mijn best. Het helpt dat zoveel mensen heel benieuwd zijn naar deel 2!

foto: Sarie Hertgers

Marloes Morshuis veroverde de kinderboekenwereld met *Koken voor de keizer*, *Borealis*, *De schaduwen van Radovar* en *Quotum - Project Z*. Ze schrijft graag spannende verhalen die kinderen meenemen naar een andere wereld - en die ze tegelijk ook met andere ogen naar hun eigen wereld laten kijken.

Wil je nóg meer weten over Marloes Morshuis? Bekijk dan haar auteursfolder:

“Wil jij ook je favoriete schrijver interviewen? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscaat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende STACH!

MENSEN – EPIDEMIEËN

HET ERGSTE Tussen het jaar 541 en 542 stierven 100 miljoen mensen, bijna de helft van de wereldbevolking, aan de Justiniaanse plaag, een vorm van de builenpest. De ziekte werd overgebracht door vlooiën die op de rug van ratten zitten. De ziekte begon in Egypte, maar reisde met de ratten op boten mee de wereld over.

De mensen gaven de Romeinse keizer Justinianus de schuld van de ziekte en zeiden dat hij door God gestraft werd – en misschien zelfs wel de duivel was. Daarom werd de ziekte de Justiniaanse plaag genoemd. Pas 225 jaar later verdween de ziekte uit de wereld.

WIST JE DAT...

- Een epidemie is een besmettelijke of virale ziekte die zich snel over een groot aantal mensen binnen een bepaalde regio verspreidt. Zodra een epidemie zich over de landsgrenzen uitbreidt, wordt het een pandemie genoemd.
- Tussen 1346 en 1350 wist de pest, ook wel de Zwarte Dood genoemd, maar liefst 50 miljoen mensen te doden: 60 procent van de Europese bevolking legde het loodje.
- In 1918 woedde de eerste officiële pandemie: de Spaanse griep. Die kostte 75 miljoen mensen het leven.
- In december 2019 brak op een voedselmarkt in de Chinese stad Wuhan een nieuw coronavirus uit, dat zich snel over de wereld verspreidde. In maart 2020 riep de Wereldgezondheidsorganisatie covid-19 uit tot een pandemie. Op dat moment waren al 114 landen getroffen. Het aantal gevallen en dodelijke slachtoffers bleef snel stijgen. Slechts negen landen op de wereld zijn gespaard gebleven.

- In 1962 was er een heel rare epidemie in Tanganyika (nu Tanzania). Op een school begonnen kinderen te lachen en ze konden niet meer stoppen – én ze staken andere kinderen aan. Uiteindelijk moesten 14 scholen worden gesloten en konden 1.000 kinderen niet stoppen met lachen. De kortste lach duurde een aantal uur, de langste 16 dagen. De epidemie verdween vanzelf.
- De meest voorkomende epidemie is die van de griep. Jaarlijks waren er verschillende griepen rond over de wereld die tussen de 250.000 en 500.000 doden eisen.

DIT MOET JE DOEN

- Luister naar de radio om te horen welke epidemie er heerst.
- Zorg ervoor dat je genoeg eten en drinken in huis hebt voor als je ziek wordt.
- Bedenk wie in je omgeving alleen is en hulp zou kunnen gebruiken.
- Wordt de epidemie via de lucht overgebracht? Draag dan een mondkapje.
- Kom niet te dicht bij mensen die ziek zijn.
- Wie ziek is moet absoluut thuisblijven en niet naar school, winkels of werk gaan.
- Hoest en nies altijd in je elleboog.
- Raak je ogen, neus en mond zo min mogelijk aan.
- Was je handen regelmatig minimaal 20 seconden tot aan je polsen met water en zeep. Twee keer *Happy Birthday* zingen is lang genoeg.
- Slaap genoeg, beweeg veel en eet gezond.

Uit:
Jesse Goossens & Linde Faas
Sputende slagaders en overstromende oceanen
Een vrolijk aanpakboek bij grote en kleine rampen
€ 11,50 | 92 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

RECENSIES

Julie Adenay (8)
over *De rode zwaan*:

Sjoerd Kuiper
De rode zwaan
€15,95 | 210 pag.

De rode zwaan is een boek over een jongen die bij zijn grootvader gaat logeren. Zijn grootvader heeft een huis gekocht in het dorpje waar hij geboren was. De jongen beleeft wonderlijke avonturen door de oude houten rode zwaan van zijn grootvader. Ik vond het een mooi boek dat je helemaal meesleept in het verhaal. Ik vond het mooi omdat het een fantasierijk verhaal is, maar soms moet je even verder lezen om het te begrijpen want de tijd in het verhaal verandert steeds. Ik zou dit boek zeker lezen als je houdt van magische verhalen.

Madelief Brouwer (8)
over *De jongen die draken kweekte*:

Andy Shepherd & Sara Ogilvie
De jongen die draken kweekte
€14,95 | 211 pag.

Het was een mooi boek. Het was een mooi boek, omdat het ook een beetje grappig was. Aan het begin was het nog saai, maar toen het draakje kwam werd het grappiger. Het draakje was een keertje heel grappig, want hij poepte in een kopje van de meester. Er stonden ook plaatjes bij, dat vind ik fijner want dan zie ik wat er op dat moment gebeurt. Het gaat over een draakje en een jongen Tomas. Het draakje heet Fikkie. Hij poept wel veel en het ergste is: zijn poep ontploft! Het draakje komt van een speciale boom, de drakenfruitboom. Samen beleven ze de gekste en de mooiste en de prachtige avonturen.

Julia Boele van Hensbroek (10)
over *Gozert*:

Pieter Koolwijk
Gozert
€14,95 | 256 pag.

Gozert gaat over een jongen, Ties, die Gozert ziet. En iedereen denkt dat hij gek is. Daarom moet hij naar het gekkenhuis. Daar ontmoet hij iemand: Luna. Ik vind haar heel erg leuk. Als het kon zou ik het superleuk vinden als Luna mijn allerbeste vriendin was. Haar ouders zijn niet leuk. Ze geven haar niet zoveel vrijheid. Maar Gozert, Ties en Luna beleven de spannendste avonturen. Ik vind het zo bijzonder dat iedereen in dit boek zichzelf is. Iedereen moet dit boek lezen want je leeft helemaal met de personages mee. Soms is het best wel een spannend boek, maar meestal is het grappig en heel erg leuk. De schrijver geeft hier zijn eigen tint aan. Zelf vind ik de schrijver ook heel erg leuk, want hij weet echt heel goed hoe je een boek moet schrijven.

Daniël Ploum (12)
over *Kruistocht in spijkerbroek*:

Thea Beckman
Kruistocht in spijkerbroek
€17,95 | 363 pag.

Kruistocht in spijkerbroek gaat over de jongen Ralf. Ralf zijn vader is wetenschapper in een laboratorium, waar ze experimenteren met een tijdmachine. Op een dag is de tijdmachine klaar en moet hij getest worden, maar ze komen er niet uit wie of wat de tijdmachine moet gaan testen. En dan biedt Ralf aan om de tijdmachine te testen. Eerst willen ze hem niet laten gaan, maar uiteindelijk geven ze toe. Ze sturen Ralf naar het Parijs van een paar jaar geleden, maar als hij in het verleden landt, blijkt dat hij helemaal niet in Parijs is. Maar waar dan wel? Dat gaat hij uitzoeken. Voor de rest gaat het boek over zijn avonturen in het verleden. Ik vind het een heel leuk boek, met veel detail, diepgang en vooral veel geschiedenis over de kinderkrustochten. Een echte aanrader!

Maantje Piet Rot (9)
over *Het zakmes*:

Sjoerd Kuiper
Het zakmes
€14,95 | 120 pag.

Ik vond het een heel leuk en spannend boek. Het was ook nog grappig toen ze kippentaal gingen spreken. Ik kan me voorstellen hoe spannend het is om alleen met de trein mijn vriend of vriendin te gaan zoeken. Het lijkt mij ook leuk als de koningin op school komt. Ik vind het wel zielig voor Mees (de jongen op de tekening) dat hij huisarrest kreeg. De moeder is ook heel leuk, zij is een operazangeres. Je kan haar alleen niet zo goed op de tv van Mees zien, door alle viezigheid die erop is gekomen.

Lotte Siepel (11)
over *Zoektocht in Katoren*:

Jan Terlouw
Zoektocht in Katoren
€15,95 | 211 pag.

De koning van Katoren regeert nu al 40 jaar. In Katoren woont Koss, hij is geitenhoeder. Koss is ongeveer 16 jaar oud. Tijdens het geitenhoeden komt hij bij een vervallen villa waar hij een oude vrouw ontmoet, ze heet Adelheid. Ze vertelt dat ze een zoon heeft die 60 jaar geleden ontvoerd is, toen hij 3 jaar was, hij heet Robert. Ze vertelt ook dat ze snel zal sterven. Als Adelheid is overleden besluit Koss om Robert te zoeken. Hij heeft een medaillon met een foto van Adelheid en Robert, en een haar van Adelheid. Ook heeft hij een envelop met 3000 dukators van Adelheid gekregen. Adelheid had verteld over haar laatste spoor: de Caroso-gitaar. Koss komt in Beterdam waar alles beter kan. In Minder komt hij Steven, Marc en Lotte tegen. In Regelrecht, met regel-rechten, komt hij Valérie tegen. In Meienzorg komt hij Jurgen Wildeman en zijn aapje Olijk-Hartje tegen. In Loonstad komt hij een jongetje Remco, zijn ouders en Anna Sierlijk tegen. En in Cnocke en Spalk komt hij Vulcana tegen, in Cnocke worden wapens gemaakt voor het buur-land El-Ende en de bewoners van Spalk helpen gewonde mensen uit El-Ende. Ik vond het een heel mooi boek. Koss kent Adelheid maar 3 weken en hij geeft dan al zo veel om haar dat hij er alles aan doet om Robert te vinden. Ik vond de woordgrapjes leuk! De schrijver, Jan Terlouw, is erg goed in die woordgrapjes. Het eindstuk vind ik het spannendst. Hij maakt veel avonturen mee en of hij Robert vindt...? Dan moet je dit spannende boek zelf maar lezen.

Wil jij ook je favoriete boek recenseren? Stuur dan een mailtje naar stach@lemniscat.nl en wie weet staat jouw stuk in de volgende STACH!

Het paspoort van... Annejan Mieras

© Natascha van den Bolt

Heb je je wel eens afgevraagd wie er schuilgaat achter die naam op de cover van een boek? Of ben je na het lezen heel nieuwsgierig geworden naar wie al die fijne verhalen verzint of die mooie tekeningen maakt? Om onze schrijvers en illustratoren beter te leren kennen, besloten we er een aantal aan de tand te voelen. De eerste in dat rijtje: Annejan Mieras, de schrijfster van Portiek Zeezicht en Homme en het noodgeval!

WIE BEN JE?

Waar en wanneer ben je geboren?

Op een hofje in Amsterdam. Op een zwaarbewolkte maandagavond in de herfst van 1965.

Wat is je leukste jeugdherinnering?

Het eindeloze voorlezen door mijn moeder.

Wat deed je het liefst als kind?

Zelf iets maken: een boomhut, een tuintje, een poppenhuis, een tas, een krant, koekjes, bobbistiek...

Lijk je op je vader of je moeder en in welk opzicht?

Op allebei: het vormgeven heb ik van mijn vader en de vindingrijkheid van mijn moeder.

Als je een superkracht kon bezitten, wat zou die dan zijn en waarom?

De kracht om alle talen te kunnen spreken en verstaan. Ook die van planten en dieren. Dan zouden er misschien minder misverstanden zijn en nog meer verhalen!

Wat is het spannendste dat je ooit hebt gedaan?

Als kind klom ik met mijn zus en broer langs een touw naar beneden uit het trapraam van de tweede verdieping. Gewoon voor de lol... Ik droom er nog wel eens van.

WAT LAS EN LEES JE?

Wat was vroeger je lievelingsboek?

Aan De kinderen van Bolderburen van Astrid Lindgren heb ik de beste herinneringen. Dat las mijn moeder ons voor. Voor mijn gevoel jarenlang. Ik hoor nog haar ontroerde stem als Lisa haar nieuwe kamer binnenstapt of Olle een zusje krijgt.

Om welk boek moest je voor het eerst huilen?

Misschien niet voor het eerst, maar wel elke keer weer: de eerste hoofdstukken van De gebroeders Leeuwenhart van Astrid Lindgren.

Wie is je lievelingsslechterik uit een boek?

De boze heks, van Hanna Kraan. Omdat ze niet met en niet zonder haar kunnen.

Welk boek had jij wel willen schrijven/illustreren?

De verhalen en tekeningen van De boze heks!

Welk kinderboek zou jij je beste vriend cadeau doen en waarom?

De boze heks, omdat ik de taal en de verhalen zo mooi vind. Of iets van Ted van Lieshout of Bette Westera, omdat zij inhoud zo mooi verwoorden.

HOE SCHRIJF JE?

Wanneer wist je dat je schrijver wilde worden?

Pas toen ik alweer oud dreigde te worden...

Hoe heb je dat aangepakt?

Om een goede vriendin een plezier te doen, ging ik een keer mee naar een schrijfcursus van Benny Lindelauf. Dat is een heel goede schrijver en een fijne leermeester. Dus ben ik maar gebleven. Gewoon voor mezelf. In de jaren erna schreef ik hele stapels halve verhalen, maar nooit vond ik het af genoeg en goed genoeg om een echt boek te worden.

Waar krijg je inspiratie van?

- * Mijn eigen klas. (Vooral als het een beetje in het honderd loopt. En dat gebeurt regelmatig!)
- * In de trein zitten.
- * Een hele dag niks te doen hebben. Dan komt er ruimte voor eigen verhalen.

Heb je een voorbeeld (een persoon of een boek)?

Alweer Hanna Kraan!

Heb je een ritueel als je begint met schrijven?

Ik begin de dag met vulpen. Een heel dure groene. Dan schrijf ik drie bladzijden vol om een beetje wakker te worden.

Heb je wel eens een schrijversblock gehad? Wat heb je gedaan om eruit te komen?

Erbovenop gaan zitten, goed rondkijken en met iets kleins beginnen.

Wat is het raarste verhaal waaraan je ooit hebt gewerkt waar je niks mee hebt gedaan?

De verdwenen taal. Over de zwakke lezer Zach, die tussen de regels door glipt naar een land waar de baas heeft bepaald dat je alleen met eenlettergreep-woorden mag spreken. Een soort AVI-land. Dat werden heel grappige dialogen, maar het verhaal is ergens gestrand.

€ 14,95 | 156 pag.

€ 14,95 | 196 pag.

Wat is het tofste dat je hebt meegemaakt als schrijver?

Toch dat eerste telefoontje van de uitgever van Lemniscaat. Die dinsdagochtend om 9 uur viel alles op zijn plek én was ik helemaal van de wereld. (Ik ging die dag op stap met mijn middelste zoon - arme jongen...)

Waar wil je ooit nog een boek over maken?

Over kiezen. Niet van die met wortels en glazuur, maar: de keuze hebben.

Van alles wat je hebt meegemaakt en bereikt als schrijver: waar ben je het meest trots op?

Dat het boek Homme en het noodgeval dit jaar door het Nederlands Letterenfonds in de internationale brochure 'Children's Books from Holland' is gezet. Als een van de visitekaartjes voor de Nederlandse jeugdliteratuur. Stel je eens voor: Hømme, Hømme of Hømme!

Als je lezers één ding meenemen na het lezen van je boeken, wat zou je graag willen dat dat is?

Veerkracht brengt je verder. Of is dat te vaag? Lezen brengt je verder.

Wil je nou nog meer weten over Annejan Mieras? Bekijk dan haar auteursfolder:

Check ook de Auteurs/Illustratoren-pagina op de website van Lemniscaat voor meer Q&A's - misschien heeft jouw favoriete schrijver de vragen ook beantwoord!

Dit heb je nodig:

- Een ruime, lege hoek van een kamer
- Lenige modellen

ZO ZET JE DE WERELD OP ZIJN KOP

1. Zoek een lege hoek van een kamer, met een kale vloer en muren. Draai jezelf in een val-lende houding.
2. Laat iemand een foto van je maken en draai de foto om.
3. Abracadabra: links en rechts worden onder en boven. Nu val je door de ruimte.

1

2

3

Blij met het resultaat? Wij zijn benieuwd! Mail je fantastische foto's naar stach@lemniscaat.nl en/of post ze met de hashtag #allesiskunst - vergeet niet @uitgeverijlemniscaat te taggen!

Uit:
Jan van Holleben
Fantastische foto's
Maak wonderlijke werelden met je camera of telefoon
€ 14,95 | 96 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

Uit:
Rachel Williams & Freya Hartas
Kalm aan
Ontdek vijftig natuurwonderen om je heen
€ 19,99 | 128 pag.

Scan de QR-code voor
meer informatie en
voor een activiteiten-
pakket bij dit boek:

EEN WOLK ONTSTAAT

De lucht is vandaag strakblauw – een prachtige achtergrond voor witte, wattige wolken.

De meeste wolken ontstaan
als warme lucht van de grond
opstijgt in de atmosfeer.

Daar koelt de lucht af. Terwijl hij afkoelt vormt de waterdamp – kleine, onzichtbare watermoleculen in de lucht – grotere druppels of ijskristallen. Dit proces wordt 'condensatie' genoemd. Steeds meer druppels ontstaan... en zo groeit de wolk.
Kijk omhoog om te zien hoe een cumuluswolk ontstaat.

De ochtend vordert. De dag is helder en
de zon verwarmt de aarde.

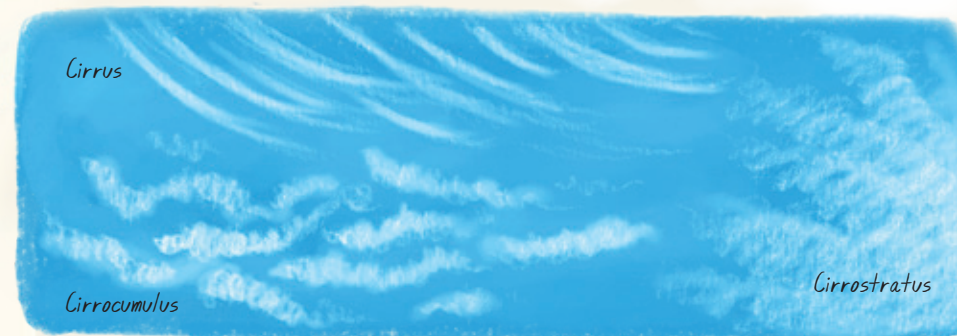

Terwijl de lucht boven de grond warmer wordt, stijgt hij
op. In de atmosfeer zet deze lucht uit en koelt weer af.

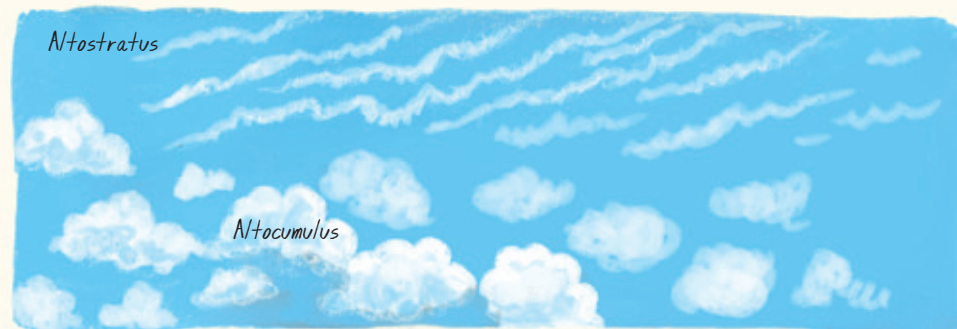

Ns miljoenen druppeltjes bij elkaar komen,
vormt zich een cumuluswolk.

Wolken zijn een belangrijk onderdeel van ons
weersysteem. Er zijn tien basisvormen, die in
verschillende weersomstandigheden ontstaan.

Hoge wolken vormen zich op 6 tot 12 kilometer hoogte.
Cirruswolken lijken op dunne sluiers die door de lucht zweven.
Cirrocumuluswolken zijn witte wolkenrijen die er als schubben uit kunnen zien.
Cirrostratuswolken bedekken de hele lucht en zijn doorzichtig.

Middelhoge bewolking vormt zich op 2 tot 6 kilometer hoogte.
Altocumulus is de meest voorkomende bewolking op deze hoogte en lijkt op schapenwol.
Altostratuswolken zijn dunne wolkenlierten waar de zon doorheen schijnt.

Lage wolken vormen zich onder 2 kilometer hoogte.
Nimbostratus is een donkere, grijze wolkenlaag die de zon verduistert.
Cumuluswolken zijn witte, donzige wolken die op heldere dagen ontstaan.
Stratuswolken lijken een beetje op mist, en zijn meestal grijs.
Stratocumuluswolken zijn laaghangende dikke grijze of witte wolken waar de blauwe lucht tussen te zien is.

Cumulonimbuswolken
torenen door alle lagen
van de atmosfeer.
Het lijken net grote
cumuluswolken.

Elke dag is de lucht anders...
en zijn er andere wolken. Ga
naar buiten en kijk welke je
vandaag kunt ontdekken!

HEKSEN WEEK

De heks gaf de gebroken bel een schopje met de punt van haar laars.

'Je hebt een nieuwe bel nodig.'

Ze zei het kortaf, alsof ze er niets mee te maken had. Niet: 'Heb ik dat gedaan? Het spijt me!' Niet: 'Hemeltjelijef, ik zal de schade vergoeden.' Niets.

'Die hebben we zeker nodig,' gaf Elsie toe. 'Geeft niets, ongelukjes kunnen gebeuren. Ziet u iets van uw gading?'

'Om eerlijk te zijn,' zei de heks terwijl ze de kleine winkel rondkeek, 'nee.'

'Neem uw tijd. Vandaag zijn de kurkentrekkers in de uitverkoop en we hebben een speciale aanbieding voor scharnieren. Wat een gemene wind buiten, vindt u niet?'

Als je in een winkel werkt, zeg je dit soort dingen vanzelf. Elsie had van haar vader alle belangrijke Klantenserviceregels geleerd. Zoals:

1. WEES VRIENDELIJK, ZELFS TEGEN ONBELEEFDE KLANTEN

(eigenlijk: juist tegen onbeleefde klanten).

2. DOE ALSOF DE KLANT ALTIJD GELIJK HEEFT

(look al is dat duidelijk niet zo).

3. LUISTER GOED, KNIK BEVESTIGEND EN KIJK GEÏNTERESSEERD

(niet makkelijk als je over kurkentrekkers en scharnieren praat).

4. HOUD DE MENSEN AAN DE PRAAT, DAN KOPEN ZE MISSCHIEEN NOG IETS.

En dat waren pas de eerste vier; haar vader had honderden regels! Elsie was heel goed in Klantenservice.

'Ik heb die wind meegenomen,' zei de heks. 'Ik dacht dat alles wel een beetje mocht worden opgeschud - het is hier altijd zo dodelijk saai, vind je niet?'

'Absoluut,' zei Elsie, die Klantenserviceregels Een, Drie en Vier inzette. 'Er is niets zo goed als een stevige wind om de mensen wakker te schudden. Ze zullen er nog weken over klagen.' 'Goed. Dan is mijn moeite niet voor niets geweest. Waar is jullie berichtenbord?'

'Achter u.' Elsie wees het aan.

'Wat kost het om dit op te hangen?' Er verscheen opeens een groot vel papier in de rode handschoen van de heks.

'Een cent voor een week,' zei Elsie.

'Ik heb geen week. Ik heb veel sneller iemand nodig.'

'Toch kost het nog steeds een cent, ben ik bang. Maar ik zal mensen er natuurlijk op wijzen.' (Klantenserviceregul Zeven: Wees altijd behulpzaam.) 'Weet u zeker dat ik u niet kan verleiden met een keukenmat voor de halve prijs?' (Klantenserviceregul Elf: Vestig de aandacht op aanbiedingen.)

'Nee.' De heks knipte met haar vingers. 'Punaises.'

Elsie gaf vier punaises aan en de heks prikte haar papier met zo'n kracht midden op het bord dat verschillende oudere berichten naar beneden dwarrelden.

'Tijdelijke oppasser gezocht,' las Elsie voor. 'Melden bij Magenta Spits. Toren in het woud. Hmmm...'

'Wat bedoel je: "Hmmm"? De heks fronste haar wenkbrauwen. 'Is er iets niet goed?'

'Nou, mensen hebben wel wat meer informatie nodig.'

'Zoals?'

'Zoals voor hoelang u iemand zoekt?'

'Een week. Ik ga op bezoek bij mijn zus. Hoe wel... als ze zich weer zo gedraagt als ze soms doet, ben ik misschien binnen een paar uur terug.'

'Wanneer heeft u iemand nodig?'

'Morgen.'

'Dat is op wel heel korte termijn. Wat moet de oppasser doen?'

'Afsluiten. Nieuwsgierige aagies op afstand houden. Klachten aannemen.'

'Klachten?'

'Ik heb een postorderbedrijfje. **Spits' Betoveringen op Bestelling.** De heks snoof. 'Ik wou dat ik er nooit aan was begonnen. Ik ben al mijn tijd kwijt aan het inpakken van pakketjes die lekken, ontploffen

of nooit aankomen. Mensen klagen en willen hun geld terug.'

'Wat vervelend voor u,' zei Elsie meelevend. 'Mensen kunnen zo onredelijk zijn, vindt u niet?'

'Leef met de klant mee' was Klantenserviceregul Vijf. Maar in dit geval was Elsie echt geïnteresseerd. De heks was heel anders dan de gemiddelde Warenhuisklant. 'Ja, nou!' zei de heks. 'O! Dat vergat ik bijna. De oppasser moet ook het water van Corbett verschonen.'

'Wie is Corbett?'

'De raaf. Hoort bij de toren. Past meestal op zichzelf, maar hij kan de kraan niet opendraaien. Hij heeft geen opponeerbare duimen, snap je.'

'Juist...' zei Elsie. 'Corbetts water verschonen. Is dat alles?'

'Zo'n beetje. Er hoeft niet gekookt te worden, daar zorgt de toren voor. Ik heb ook een aardige collectie boeken, mocht iemand daarin geïnteresseerd zijn.' Ze keek Elsie scherp aan. 'Jij houdt toch van lezen? Ik heb je wel eens in de bibliotheek gezien. Ga je daar vaak naartoe?'

'Niet zo vaak als ik wel zou willen,' zei Elsie. 'Ik moet meestal werken. En ik kan de boeken niet mee naar huis nemen. Mijn broertjes kauwen erop.'

'Laat ze dan ophouden! Bevries ze als ze dat doen! Daar heb ik een betovering voor. In een spuitbus. De Bevriesbries: een spuitje en ze verstijven meteen. Het is een van mijn populairdere producten.'

'Dat kan ik me voorstellen,' zei Elsie. 'Ik vind het alleen niet zo aardig om je familie te bevriezen.'

‘Aha. Je hebt het over veiligheidsvoorschriften. Daar doe ik niet aan.’ De heks leunde met haar puntige ellebogen op de toonbank. ‘Je leert van je fouten, Elsie. Trouwens, als je je aan de regels houdt, is toverij verbazend eenvoudig. Dat realiseren mensen zich niet.’

‘Hoe weet je hoe ik hee...’

‘Stil. Ik ben aan het woord. Er zijn drie belangrijke dingen die je moet onthouden als het om toveren gaat.’ De heks telde ze af op haar lange, rode vingers. ‘Een: lees de gebruiksaanwijzing. Twee: volg het recept. Drie: zorg ervoor dat het werkt.’

‘Tot die laatste kon ik u nog volgen,’ zei Elsie.

‘Hoe “zorg je ervoor dat het werkt”?’

‘Oefenen. En het helpt als je het hebt.’

‘Hét?’

‘Ja. Het is net als pianospelen, of een heerlijke maaltijd maken van een kaaskorst, een oude aardappel en een rabarberstengel. Sommigen hebben het, anderen niet.’ Ze ging rechtop staan. ‘Hoe dan ook. Ter zake. Denk je dat ik nog iets anders in de advertentie moet zetten?’

‘Het kan helpen om te vermelden wat u betaalt.’

‘Geen idee... Wat denk jij?’

‘Ik weet het niet. Een redelijk bedrag.’

‘Prima. Ik betaal een redelijk bedrag.’ De heks keek Elsie schuin aan. ‘Genoeg voor een paar prachtige, blauwe schoenen, denk ik.’

Elsie was geschokt.

Schoenen? dacht ze. Hoe weet ze van de blauwe schoenen die ik zo graag wil?

‘Die wil je toch?’

‘Ja... zeker... maar hoe...?’

‘O, stop toch met me als een vis op het droge aan te gapen. Ik ben een heks! Gedachtenlezen hoort bij mijn vaardigheden. Als je wilt dat je gedachten geheim blijven, moet je niet overal schoenen laten rondslingeren. Hoe dan ook, het is een supermakkelijk baantje als je met Corbett op kunt schieten. Jij zou het kunnen.’

‘Ik? O, nee,’ zei Elsie. ‘Nee, ik moet mijn vader in de winkel helpen. En mijn moeder met mijn broertjes.’

‘Het helpt toch als je genoeg geld verdient om laarzen voor je broertjes te kunnen kopen? En een kalkoen voor 1 mei? Een nieuwe hoed voor

je moeder? Wat extra’s om de winkel op te leuken? Nou?’

‘Ze vinden het toch niet goed,’ zei Elsie.

‘Omdat ik een heks ben, zeker. Het zijn heksisten.’

‘Echt niet! Ze kennen u alleen niet.’

‘Nou en? Ik ben er niet eens.’

‘Dan nog. Mijn vader laat me nooit gaan.’

‘Daar heb ik een betovering voor. Jaknikkers. Drie knikkers in zijn thee en hij is overal voor in. Een kikker kussen. Zijn sokken opeten...’

‘Ik zei net al dat ik niet denk dat je je eigen familie moet betoveren,’ zei Elsie.

‘Best. Doe dan maar moeilijk. Neem je moeder apart. Vertel over de kalkoen. Beschrijf hoe mooi de hoed is. Zeg haar dat ik er persoonlijk voor insta dat je over een week veilig thuis komt. Moet je je voorstellen, Elsie. Je eigen slaapkamer. Talloze interessante boeken om te lezen. Tijd voor jezelf. En ik betaal je – even denken – eenentwintig goudstukken, drie voor elke dag. De spreekwoordelijke zak vol goud. Klinkt dat redelijk?’

Elsie wist niet wat ze moest zeggen. Eenentwintig goudstukken? Dat was een fortuin! Meer dan Pekels Warenhuis de afgelopen tien jaar bij elkaar had verdiend!

Maar...

‘Waar wacht je nog op, Elsie?’ drong de heks aan. ‘Waar is je zin in avontuur? Ik weet dat je die hebt!’

Ze heeft gelijk, dacht Elsie. Die heb ik.

Maar...

‘Ik zie je morgenochtend vroeg. Neem een

tandenborstel mee. Hier is je cent voor de advertentie – koop er maar een nieuwe bel van.’

Er verscheen een munt in haar hand. Die sprong omhoog, draaide rond in de lucht en landde op zijn rand op de toonbank, waar hij naar de kassa rolde.

‘Hoe vind ik u?’ vroeg Elsie. De woorden floepten uit haar mond voor ze ze kon tegenhouden. ‘Niet dat ik zeg dat ik het doe, maar...’

‘Wandel gewoon het Krommevingerwoud in en loop door. Wij vinden jou wel.’

En met die woorden was de heks vertrokken. Niet door de deur. Gewoon – weg.

Buiten ging de wind liggen. Een zonnestraal viel door het raam. Het geluid van schuifelden voeten en ratelende wielen sijpelde naar binnen, terwijl het dorp weer tot leven kwam.

Elsie pakte de munt op en deed de kassa open...

... die tot de rand vol zat met glanzende koperen muntjes.

Uit:
Kaye Umansky & Ashley King
Heksenweek
De nieuwe magische, knetterende, vrolijkstemmende heksenserie
€ 14,99 | 192 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

Tekenles van... Marieke ten Berge

De ijsbeer is misschien wel het bekendste dier van de Noordpool. Hij ziet er superzacht en schattig uit. Maar het is een echte jager, en je wilt hem echt niet tegenkomen – hij is megagevaarlijk. Voor mooie verhalen en illustraties is het wel een fantastisch dier. Ontdek het zelf met deze tekenles van Marieke ten Berge!

Ik werk vanuit mijn atelier, dat zit eigenlijk in mijn huis. We wonen in een oude boerderij, en waar vroeger de koeien stonden werk ik nu aan kinderboeken. Daar heb ik allerlei tekenspullen liggen. Voor deze les heb je niet zo heel veel nodig. Papier, natuurlijk. Potlood, gum en eventueel waterverf. Gebruik je waterverf, neem dan wat dikker papier. Als ik dieren moet illustreren zoek ik altijd plaatjes op van het dier, bijvoorbeeld op Google of Pinterest, maar het fijnste vind ik het uit een boek. Mijn favoriet is een dierenboek met heel veel soorten, die ligt altijd in de buurt. Ik heb (zoals je op de foto ziet) schetsboeken waar ik in oefen om dieren te tekenen. In allerlei houdingen. Maar alle schetsen beginnen op dezelfde manier.

Stap 1: We beginnen met 4 ovalen. Een heel grote voor de kont van de ijsbeer, die is écht groot. En een ovaal voor zijn bovenlijf, een lange ovaal voor de nek en een kleine (iets meer ei-vorm) voor de kop. Druk niet te hard op je potlood, want je moet de ovaalvormen nog weg kunnen gummen.

Als je deze stappen volgt heb jij straks je eigen te gekke ijsbeerillustratie!

Stap 2: Nu gaan we de eerste twee poten maken, ook door ovalen te tekenen. De ovalen gaan over elkaar heen op plekken waar de poten kunnen bewegen, zoals de knie en enkel.

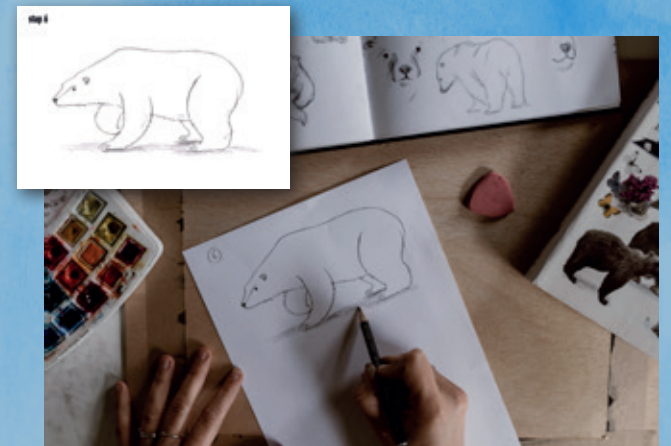
Stap 3: Teken de twee andere poten erbij. Deze ijsbeer tilt zijn voorpoot op, die wordt getekend als een soort maanvorm. Ook zetten we de lijnen om de ovalen van het lijf van de beer. Doe dat zachtjes, zodat je ze ook nog kunt uitgummen.

Stap 4: Teken nu de lijnen van de vorm van de beer. Als de lijn goed is kun je hem dikker overtrekken. Zo wordt de vorm van de beer steeds duidelijker.

Stap 5: Nu kun je de neus, ogen en oren tekenen, en beginnen met de ovalen weg te gummen. Als je per ongeluk een goede lijn weggumt, kun je die gewoon weer even overtrekken.

Stap 6: Als je ijsbeer helemaal klaar is kun je schaduw tekenen. Bijvoorbeeld onder zijn poten, zodat het lijkt alsof hij echt in de sneeuw loopt.

Stap 7: Als je het leuk vindt, kun je de ijsbeer in een winterland schilderen. Ik heb een lijn getrokken voor de horizon. Dan is het duidelijk wat geschilderd moet worden en wat sneeuw is. Het bovenste gedeelte heb ik donkerblauw geverfd, en de sneeuwvlakken met heel licht blauw. Als het goed is opgedroogd kun je de lijnen van de beer nog met een dun kwastje donkerder maken. En met witte verf sneeuw erop spatten en stippen. Maar je bent ook helemaal vrij om er je eigen kunstzinnige draai aan te geven.

Heel veel succes en plezier! En als je denkt: dit smaakt naar meer, probeer maar eens een staande ijsbeer te tekenen. Het werkt op dezelfde manier, maar in een andere houding.

Wil je meer weten over dit bijzondere dier en hoe Marieke hem heeft geïllustreerd, kijk dan in het boek *Noord* en leer hem beter kennen!

Marieke ten Berge & Jesse Goossens
Noord
Ontmoet de meest bijzondere dieren
van het hoge Noorden

€ 19,99 | 80 pag.
Meer teken tips van Marieke ten Berge? Scan de QR-code voor een instructiefilmpje voor linsneden!

JE BETRAPT ME in het broedseizoen. Zie je ook waarom? Precies! Mijn snavel. Knalrood is die! De beste en **MOOISTE SNAVEL** van de wereld. Dat weet iedereen. En handig! Dat wil je niet weten! Er zitten zaagtanden in, waardoor ik vis goed kan vasthouden. Hoe

ei. Het mooiste ei dat er bestaat, want het is het ei met mijn jong erin.

WE BROEDEN samen. Daar schaam ik me niet voor, want al ben ik een mannetje, ik kan ook verschrikkelijk goed broeden.

ALS ER geen mensen bestonden, had ik eigenlijk een prima bestaan. Nu zijn mijn grootste bedreigingen: sleepnetten (waardoor mijn soort begint af te nemen in Rusland en Japan), **OLIEVLEKKEN** (alleen al bij de ramp met de Exxon Valdez stierven 13.000 kuifpapegaaiduikers),

Kuifpapegaaiduiker

ik dan vis? *Easypeasy*. Ik duik onder water en zwem, peddelend met mijn vleugels en sturend met mijn poten, door een school vissen, terwijl ik er zo veel mogelijk in mijn snavel vang. Niet maar één sukkelig visje, nee, het record **VISSEN-TEGELIJKERTIJD-IN-MIJN-SNAVEL** staat nu op 62. Dus. Maar meestal neem ik er een stuk of tien per keer mee terug naar mijn nest.

VLIEGEN kan ik ook als de beste. Ik klapper wel drie- tot vierhonderd keer per minuut met mijn vleugels (doe dat maar eens na met die rare verenloze armen van je) en kan een snelheid van bijna 65 km/u halen.

Als ik met mijn vrouwtje een nest ga bouwen, graven we een hele gang uit in een **KLIFWAND** of berghelling. Met onze snavels en poten maken we een hol dat ruim 2 meter diep kan zijn, met een nestkamer aan het uiteinde. Het beste nest van de wereld. Daarin legt mijn vrouwtje een

EN ALS ik niet broed dan haal ik eten, **HEERLIJKE VIS**. Ook als ons jong is uitgekomen, zorgen we er samen voor. Zo wordt het het sterkste jong van allemaal. Als hij zes of zeven weken oud is, kan hij het nest verlaten. In de nacht, als het donker is, waggelt hij dan naar zee, klapperend met zijn vleugels. Het prachtigste gezicht van de wereld.

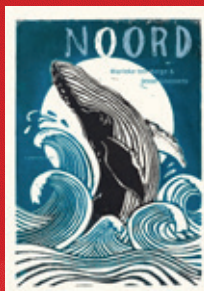
EN DAN heb ik het nog niet eens over mijn meest verlokkelijke kant gehad: mijn gele kuiven. **WOEST AANTREKKELIJK**, nietwaar? En lang! Ik zou ze zo over mijn kop kunnen kammen als ik dat zou willen. De hele zomer lang zie ik er zo geweldig uit. Na het broedseizoen verlies ik mijn kleur en kuif en lijk ik een beetje op een grauwe eend – dat geef ik ruiterlijk toe – maar alleen om het jaar erna nog mooier te stralen.

vossen en ratten die door mensen zijn meegenomen naar de gebieden waar ik leef, en toerisme in natuurgebieden waardoor ik opschrik en mijn broedgebied verlaat. En zeg nou zelf, dat kun je me toch niet aandoen? Doe er dus wat aan.

SOORT vogel > steltloperachtige
> alk > *Fratercula*
> *Fratercula cirrhata*
WAAR van de kusten van Oost-Rusland en Japan tot West-Canada en Alaska
LENGTE 30-40 cm
VLEUGELSPANWIJDTE 74 cm
GEWICHT 520-1000 g
LEEFTIJD ruim 20 jaar
AANTAL 3.500.000
BESCHERMINGSSTATUS niet bedreigd

Uit:
Marieke ten Berge & Jesse Goossens
Noord
Ontmoet de meest bijzondere dieren
van het hoge Noorden
€ 19,99 | 80 pag.

Meer tekentips van Marieke ten Berge? Scan de QR-code voor een instructiefilmpje voor linosneden!

PIRANHA'S

In het Tupi, een inheemse Braziliaanse taal, betekent *piraña* 'tandenvis'. Het is niet verbazingwekkend dat piranha's zo zijn genoemd - ze hebben een angstaanjagende grijns. Ze leven in zoetwatermeren en rivieren, zoals de Amazone. Sommige mensen zijn doodsbang dat ze worden opgegeten als ze gaan zwemmen. Het is waar dat piranha's geweldige jagers zijn, die door de geur van bloed worden aangetrokken, maar je zou nog verbaasd staan als je wist wat ze allemaal als eten verkiezen voordat ze aan je tenen beginnen te knabbelen.

ENGE VISSSEN

Een piranha heeft enorme tanden, maar hij wordt zelf verslonden door allerlei grotere, sterkere roofdieren, zoals kaaimannen (familie van alligators). Hij zwemt graag in scholen, zodat hij zich minder kwetsbaar voelt - veel maakt veilig!

VIS OF HOND?

Een roodbuikpiranha blaft om roofdieren af te schrikken.

WAAR KAN IK EEN PIRANHA SPOTTEN?

Piranha's leven in Zuid-Amerika.

EEN GROEP PIRANHA'S WORDT EEN SCHOOL GENOEMD.

WAT EET EEN PIRANHA?

Een piranha staat erom bekend dat hij van vlees houdt, maar planten vormen een belangrijk deel van zijn dieet. Sommige soorten zijn zelfs vegetariër!

- Een piranha vindt zaden, noten en bepaalde rivierplanten heerlijk.
- Zijn vleesprooi bestaat meestal uit wormen, schelpdieren, slakken, vissen en dode dieren zoals vogels die in het water zijn gevallen.
- Als er niet genoeg voedsel is, kunnen piranha's zelfs elkaar opeten: kannibalen!

KAN EEN PIRANHA MIJ OPETEN?

Een piranha zal een lekker hapje mens echt niet laten liggen, maar dan moet je wel eerst dood zijn - of bijna dood. Een piranha valt eigenlijk alleen een grote prooi aan - een mens of een capibara bijvoorbeeld - als die zwaargewond is of al overleden. Wanneer er weinig voedsel is, en je begint met een bloedende voet rond te plonzen in een piranhagebied, kan er wel eentje in je bijten. Maar mensen zwemmen regelmatig in rivieren waar ook piranha's zitten, zonder dat het een bloedbad wordt.

KNAPPERIG!

De **Catopryon mento** zwemt snel naar zijn prooi en neemt een stevige hap voordat zijn onfortuinlijke slachtoffer doorheeft wat er gebeurt. Hij eet geen vlees - zijn favoriete snack bestaat uit vissenschubben. Hij ramt zo hard mogelijk tegen een vis aan zodat er schubben loslaten, waar hij dan lekker op kauwt terwijl zijn geschrokken prooi ervandoor zwemt (een paar schubben lichter).

JAMMIE!

VISSEN-SCHUBBEN

DREAM-TEAM

Roodbuikpiranha's kunnen goed delen! Ze zoeken samen naar voedsel, meestal door zich tussen waterplanten schuil te houden en tevoorschijn te schieten als er een prooi langskomt. Als een vis iets lekkers vindt, waarschuwt hij de rest van zijn school: iedereen komt er dan bij

en ze nemen om beurten een hapje. Maar de maaltijden verlopen niet altijd zo netjes. Als ze echt honger hebben en een prooi tegenkomen, kunnen ze een vreetbui krijgen: dan ontstaat er een enorm vissengevecht omdat iedereen als eerste probeert te eten.

TIJGERS

Niet iedereen heeft wel eens een echte tijger gezien, maar de meeste mensen kennen hem wel van plaatjes. Ze zijn groot, ze hebben strepen – wat zou je nog meer moeten weten? Veel! Zoals het antwoord op dringende vragen, bijvoorbeeld: wat doen tijgers met hun restjes? En: hoe ruikt hun urine? En de belangrijkste: wat betekent het als een tijger met zijn staart zwaait?

WAAR KAN IK EEN TIJGER SPOTTEN?

Tijgers leven in China, India, Bangladesh, Cambodja, Thailand, Vietnam, Nepal, Maleisië, Bhutan, Myanmar, Laos, Indonesië en Rusland.

NET ALS IN DE FILM

Veel mensen zijn ervan overtuigd dat tijgerplas ruikt als een grote emmer popcorn met boter.

MMM!

DE TEKENING OP DE KOP VAN EEN TIJGER IS HET CHINESE SYMBOOL VOOR 'KONING'.

KUN JE WEGRENNEN VOOR EEN TIJGER?

Een tijger is **VEEL** sneller dan jij. Als hij echt haast heeft, rent hij tot 65 kilometer per uur – hij houdt een auto bij.

HOE GROOT IS EEN TIJGER?

De tijger is de grootste katachtige van de wereld. De **Siberische tijger** is de grootste. Hij kan 363 kilo wegen – net zoveel als vijf volwassen mensen – en 3,3 meter lang worden. Dat is nog exclusief staart, die ook nog bijna 1 meter lang kan zijn.

De **Sumatraanse tijger** is de kleinste – hij is soms nog niet half zo groot als zijn Siberische familieleden. Hij is ook veel lichter: de weegschaal blijft bij 136 kilo steken (maar dat is nog altijd veel meer dan jij weegt!).

JE HERKENT EEN TIJGER AAN ZIJN

STREPEN

Iedere tijger heeft een ander strepenpatroon – er zijn er niet twee hetzelfde, zelfs niet bij tweelingen. En een tijger is ook niet altijd oranje met zwarte strepen. Er zijn ook gouden met bleekoranje strepen en witte met lichtbruine strepen. En niet alleen de vacht van een tijger is gestreept. Zijn huid eronder ook!

EEN AFGEBAKEND TERREIN

Een tijger markeert zijn territorium met zijn geur en door tekens in bomen te krassen. Hij laat zijn geur achter in de vorm van plasjes urine en hoopjes poep – de geur van zijn plas kan wel 40 dagen blijven hangen!

WAT IS DE OVEREENKOMST TUSSEN EEN TIJGER EN EEN HUISKAT?

Als een tijger zijn klauwen niet gebruikt, trekt hij ze terug in zijn poten – een beetje zoals een huiskat dat doet. Daardoor blijven zijn klauwen superscherp voor gebruik – voor als hij bijvoorbeeld een ontsnappende prooi wil spietsen.

Uit:
Tim Flannery & Sam Caldwell
Gek, Gaaf, Geweldig!
Het Groot-Niet-Te-Vermijden
Dierenfeitiesboek!
€ 24,95 | 256 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

QUIZ... Test je KUNST-KENNIS!

Wat weet jij al over kunst en waar wil je nog meer over leren? Ontdek het met deze quiz en kom erachter welke Lemniscaat uit de kunst-boeken niet mogen ontbreken in je boekenkast!

Vind het antwoord en meer bijzondere weetjes over zelfportretten door de eeuwen heen in *Selfie. Het veranderende gezicht van zelfportretten* van Susie Brooks.

€ 14,95 | 96 pag.

1 Rembrandt van Rijn was de zelfiekoning van zijn tijd. Waarom ziet hij er op zijn laatste zelfportret droevig uit?

- a. Rembrandt was bij de burgerij uit de gratie geraakt door zijn eigenzinnige manier van werken. Met zijn laatste zelfportret wilde hij zijn teleurstelling daarover uitdrukken en zo #influencen.
- b. Aan het eind van zijn leven was Rembrandt ernstig ziek, wat aan zijn gezicht te zien was. Er bestonden nog geen filters om jezelf wat mee op te lappen!
- c. In de laatste jaren van zijn leven raakte Rembrandt al zijn geld kwijt en stierven zijn vrouw en zoon kort na elkaar. Rembrandt was expert in het weergeven van emoties en liet die ook uit zijn zelfportretten spreken: #trueselfie.

2 Wat is een 'Lamassu', die in het Assyrische Rijk vaak werd afgebeeld?

- a. Een wezen met het hoofd van een man, de vleugels van een adelaar en het lichaam van een stier.
- b. Een wezen met het hoofd van een man of vrouw en het lichaam van een paard.
- c. Een wezen met het hoofd van een vrouw en het lichaam van een adelaar.

Vind het antwoord en leer over kunst uit alle culturen en tijdperken in *Een wereldreis door de kunst* van Aaron Rosen.

€ 19,95 | 144 pag.

Vind het antwoord en leer anders kijken naar beelden in *Kijken voor kinderen* van David Hockney en Martin Gayford.

€ 14,95 | 96 pag.

3 Waarom bestaan er eigenlijk zoveel schilderijen van fruit?

- a. Veel kunstenaars willen met het schilderen van vruchten de boodschap uitdragen dat het belangrijk is je te houden aan de aanbevolen dagelijkse hoeveelheid fruit.
- b. Omdat fruit niet beweegt, niet snel vergaat en in allerlei kleuren en vormen bestaat, is het voor kunstenaars een goed onderwerp om te bestuderen.
- c. Vroeger werden er veel fruitstukken in opdracht geschilderd, omdat fruit erg kostbaar was en de bourgeoisie met een fruitstillevens haar rijkdom kon uitdrukken.

Vind het antwoord op deze vraag en andere onverbloemde vragen over beeldende kunst in *Waarom zijn er zoveel blote mensen in de kunst?* van Susie Hodge.

€ 19,95 | 144 pag.

4 Wat is een silhouet precies?

- a. Het gedeelte van een mens of ding waar het licht niet rechtstreeks op doordringt.
- b. Het zijaanzicht van een mens of ding.
- c. De zwart of donker ingevulde omtrek van een mens of ding.

5 Wat is de bijnaam van de abstract expressionistische schilder Jackson Pollock?

- a. Jack the Dropper, omdat hij de verf op zijn doeken druppelde en gooide.
- b. Jackson in Action, vanwege zijn action painting-techniek.
- c. Jackson Pollepel, omdat hij de verf met pollepels over zijn doeken verspreidde.

Vind het antwoord en verwonder je over de bijzonderste kunstwerken van onze tijd in *Wat is moderne kunst?* van Jacky Klein en Suzy Klein.

€ 22,50 | 64 pag.

Vind het antwoord en ontdek andere interessante details in *Het verhaal achter de beroemdste schilderijen van de wereld* van Charlie Ayres.

€ 19,95 | 96 pag.

6 Wat is er opvallend aan het schilderij *Kinderspelen* van Pieter Bruegel?

- a. De spelletjes die de kinderen op het schilderij spelen worden bijna allemaal nog steeds gespeeld.
- b. Ieder spelletje op het schilderij staat symbool voor een Bijbelse scène.
- c. Veel kinderen op het schilderij zien eruit als miniatuurvolwassenen, die spelen op volwassen locaties.

7 Welk voedingsmiddel inspireerde Salvador Dalí tot het maken van zijn schilderij *De volharding der herinnering*?

- a. Olijven uit blik, omdat die nooit vergaan en dus bijna even volhardend zijn als de herinnering.
- b. Camembert, waarvan de zachte textuur Dalí op het idee bracht om de smeltende klokken te schilderen.
- c. Paella, omdat dat gerecht bij Dalí herinneringen oproep aan zijn kindertijd, die hem tot het schilderen van dit werk aanzetten.

Vind het antwoord op deze vraag en onderzoek de ideeën, betekenissen, rollen en functies van kunst in *Het kunstboek voor kinderen. Geel en Wit* van Amanda Renshaw.

€ 19,95 | 80 pag.

8 Bij de Salon de Paris werd schande gesproken van een schilderij van Marie-Antoinette, omdat men dacht dat ze in haar ondergoed was afgebeeld. Waarom schilderde Vigée-Le Brun de koningin van Frankrijk in informele kleding?

- a. In de zomer van 1783, toen het schilderij werd gemaakt, was het buitengewoon warm, vanwege een vulkaanuitbarsting in IJsland. Met de luchtige kleding op dit schilderij wilde Vigée-Le Brun die uitzonderlijke situatie vastleggen.
- b. Marie Antoinette en Lodewijk XVI werden gezien als geldverspillers die zich niets aantrokken van de gewone mensen. In een poging om dat beeld recht te zetten liet Marie Antoinette zich vastleggen in eenvoudige kledij.
- c. Marie Antoinette en Vigée-Le Brun waren goed bevriend. Vigée-Le Brun had toegang tot de rozentuin waar Marie Antoinette zich terugtrok, waar ze kon dragen wat ze wilde. Vigée-Le Brun legde haar in die omgeving vast.

Vind het antwoord op deze vraag en leer hoe je het werk van oude meesters tot leven laat komen in *Meesterlijk! Zo kijk je met kinderen naar kunst* van Maria-Christina Sayn-Wittgenstein Nottebohm.

€ 17,50 | 112 pag.

9 Waarom bouwde Georges Seurat zijn schilderijen geheel op uit stipjes?

- a. Seurat had moeite met vinden van de juiste penseelstreek en ontdekte dat hij dat probleem kon omzeilen door kleine stipjes op het doek te zetten, die van een afstandje op penseelstreken leken.
- b. De stippen in het werk van Seurat staan symbool voor de stip aan de horizon; de kansen en mogelijkheden die de toekomst biedt.
- c. Seurat wilde dat de ogen van de toeschouwer de kleuren zouden mengen, in plaats van dat hij dat op zijn palet zou doen. Hij vond dat alles daardoor veel helderder leek.

Vind het antwoord op deze vraag, leer meer over de technieken van de grootste kunstenaars en ga zelf aan de slag met *Alles is kunst* van Susie Brooks.

€ 19,95 | 128 pag.

Noorderlicht

Anna van Praag

'Sit back and enjoy the ride.'

Wie zegt dat?

Nu moet ik toch echt weer om me heen gaan kijken. Ik lig voorover op het dashboard van de auto in een soort glitterzee. De deuren staan allebei open, de regen waait naar binnen. Ook aan de voorkant, gek genoeg.

Bij de deur staat een meisje, de regen loopt over haar voorhoofd.

'Papa?'

'Die is hulp halen,' zegt het meisje. Ik ken haar niet en toch komt ze me bekend voor. Misschien zit ze bij me op school? Nee, dat zou ik weten, met dat uiterlijk. Of is ze soms een bekende vlogger? Ze ziet er daar interessant genoeg voor uit. Pikzwart steil haar, zwart leren jasje, ringen die als slangen om haar smalle vingers kronkelen. Alles is wazig en griauw, maar het meisje zie ik in een soort volgsplot.

'Wat is er gebeurd?' Mijn stem is heel zacht, maar ze hoort me toch. 'Je vader heeft jullie auto in de prak gereden,' zegt ze rustig, 'en omdat jij niet in de riem zat, ben je met je hoofd tegen de voorruit geknald. Die al versplinterd was trouwens.' Nu zie ik het: die glitterzee bestaat gewoon uit allemaal stukjes glas.

Ik grijp naar mijn gezicht. 'Is dat bloed?'

'Niet aankomen.' Het meisje pakt mijn handen. Die van haar zijn koud en nat van de regen. 'Het is niet zo erg,' zegt ze lief, 'gewoon heel veel schaafwondjes.'

'Schaafwondjes.' Ik weet ineens weer hoe het voelt als je met je knieën op het grind valt. Die pijn.

'Geen paniek dus,' zegt het meisje glimlachend, alsof ze met me meegedacht heeft. 'Je houdt er niks aan over, denk ik. Niet eens een hechtinkje.'

Ik staar naar haar gezicht. Het is wit met donkere ogen en nergens een pukeltje. Ze is knap, zelfs met nat slierthaar. Of misschien juist daardoor.

Achter het meisje zie ik ineens mijn vader die naar een ambulance aan het rennen is. De ambulance zit vast in de file. Dat zie ik allemaal omdat de auto dwars op de weg staat, heel gek. Ik wil roepen dat alles goed is, stil maar papa, maar alles trilt zo in me.

'Niet bang zijn,' zegt het meisje zacht en ze strijkt het natte haar van mijn wang. 'Dat hoeft echt niet. Je hebt een ongeluk meegemaakt en het overleefd, hoe cool is dat?'

Ik staar haar aan. 'Wie ben jij?'

'Je kent me wel, hoor.'

'Ik dacht al zoiets, maar...' Ik grijp naar mijn hoofd. 'Au.'

Het meisje knikt. 'Je hebt keihard je hoofd gestoten. Niet te hard nadenken. Ik ben Evi, weet je het weer?'

'Hoi Evi. Wat doe je hier?'

'Ik was net als jij op weg naar de boot.'

'Wat? Welke boot?'

'De boot naar het eiland. We zijn er bijna.'

'Maar...' Ik heb een ongeluk gehad, hoezo boot?

'Je ligt toch niet in coma of zo?' zegt Evi vrolijk. Mijn gedachten zijn in de war. Wie is dit meisje? En waar blijft papa toch?

Evi legt haar koude hand weer op mijn wang. 'Je wilde toch graag naar dat eiland? Samen met je ouders? Dan moet je nu geen spelbreker zijn. Je zult zien, het is best te doen daar.'

'Ik wilde helemaal niet...'

'En ik ben er nu, dus je bent niet alleen.' Dat zegt ze zo lief dat de tranen me in de ogen schieten. Evi knipoogt. 'Ik ga je helpen. Kom om te beginnen eens overeind. Je ligt nu wel heel dramatisch midden in al dat glas.'

Langzaam ga ik rechtop zitten.

'Ze is wakker,' zegt iemand achter Evi.

En dan is daar ook eindelijk mijn vader. 'Ive!' Hij grijpt me stevig vast. 'Hoe voel je je?' Achter hem staan de mannen van de ambulance in van die felgele pakken. Eentje buigt zich over me heen en stelt allemaal domme vragen. Hoe ik heet. Of ik weet waar ik ben. Of ik mijn armen en benen kan bewegen. Ik zie Evi achter hem een beetje superieur glimlachen, ze is bescheiden opzijgestapt. Waar ken ik haar toch van? In ieder geval van lang geleden, volgens mij.

'Doet dit pijn?' Mijn gezicht wordt schoongemaakt.

'Nee, niet echt. Maar wel dat mijn vader de hele tijd zo hard in mijn hand knijpt.'

Iedereen moet lachen en mijn vader laat mijn hand een beetje losser. 'Lieve schat. Je hebt me ook zo verschrikkelijk laten schrikken.'

Wie maakte wie nou aan het schrikken, wie heeft dat ongeluk nou veroorzaakt? Dat denk ik, maar

ik zeg het niet. Niet nu. Ik voel me heel raar, ik had net zomaar dood kunnen zijn.

De mannen van de ambulance zeggen tegen mijn vader dat ze denken dat er niet veel aan de hand is. Maar dat ze wel nog even in het ziekenhuis een paar dingen willen checken.

'Kun je staan?'

Natuurlijk kan ik staan. Even ben ik duizelig, maar ik loop gewoon door. Dwars door de regen. Nu pas voel ik hoe doorweekt ik ben.

'Wacht, Ive, ik ga mee in de ambulance.' Papa grijpt me weer vast.

'En de auto dan?'

'Dat komt wel goed, lieverd.'

'Daar kun je nu toch niet mee rijden, met die voorruit,' zegt een van de mannen. De deuren van de ambulance staan open. Ik kijk naar onze auto in de verte, het ziet er zielig uit. De politie is het verkeer eromheen aan het leiden. 'Maar hoe moet dat met onze spullen?'

'De koffers en tassen worden naar het ziekenhuis gebracht,' zegt iemand.

'En mijn telefoon!'

Ineens komt Evi weer naar me toe. Zij en een politieagent geven mijn rugzak en mijn telefoon aan.

'Die is stuk,' zegt Evi gelaten.

Inderdaad, ook het scherm van mijn telefoon is gebarsten, net als de voorruit van de auto. Ik druk op de knoppen maar er gebeurt niets, alles is zwart.

Pas dan begin ik te huilen.

Uit:
Anna van Praag
Noorderlicht
Wat kies jij: truth or dare?
€ 14,99 | 216 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek?
Scan de QR-code voor meer
informatie en extra's:

Noorderlicht

The Making Of de boektrailer

In Noorderlicht maak je kennis met Ive en Evi, twee meiden die heel erg verschillend zijn en tegelijk heel erg op elkaar lijken. Auteur Anna van Praag zag Evi en Ive tijdens het schrijven zó helder voor zich, dat het bij haar begon te kriebelen: kunnen we ze niet écht tot leven brengen? In een filmpje? Een filmpje dat nóg nieuwsgieriger maakt naar dit spannende boek? En toen waren daar ineens de vriendinnen Fosta en Sara, een cameraploeg en een glinsterende zee...

Het is een prachtige herfstdag en op het strand lijkt het wel zomer. Fosta en Sara lopen rond als ware actrices, op de voet gevolgd door cameraman Freek en regisseur Annabel. Vandaag maken we een promotiefilm voor mijn boek *Noorderlicht* en ik ben er zelf ook bij als schrijver.

Wat doen ze toch? Nieuwsgierige blikken van alle wandelaars als het echte filmen begint. Fosta en Sara moeten heen en weer rennen door de zee, de cameraman rent met ze mee. Algauw zijn alle schoenen doorweekt, en gaan ze verder op sokken. Van een afstandje ziet het er fantastisch uit: de lage zon, het opspattende water en die twee meisjes. Voor mijn ogen veranderen ze in Evi en Ive, de hoofdpersonen uit *Noorderlicht*. Het is bijna magisch: eerst schreef ik over ze nu bestaan

ze echt. Ik kan niet ophouden met kijken: hoe de meisjes nu elkaar natspatten, hoe Annabel naast ze staat en zegt: als je misschien een beetje zo... of misschien nog meer zo... hoe Freek ze filmt met een speciale camera, we kunnen meekijken op een scherm.

En dan ineens zegt Annabel: 'Het staat erop.' Net voor zonsondergang zijn we klaar. De meisjes veranderen weer in Fosta en Sara, die nu heel hard beginnen te bibberen: hun broeken zijn doorweekt, schoenen kunnen ze echt niet meer aan.

Gelukkig heeft de filmploeg warme dekens mee en ook een thermoskan met hete thee. Snel weer de auto in en terug naar huis, waar de moeders al klaarstaan. 'Was het leuk?' Ze kijken een beetje bezorgd naar de doorweekte kleren, de blote voeten. 'Het was geweldig,' zuchten de meisjes. Ze kunnen niet wachten om het resultaat te zien, straks, als al die beelden gemonteerd zijn tot een echte film.

Ikzelf kan ook bijna niet wachten. Twee jaar lang leefden Ive en Evi alleen in mijn hoofd, kende niemand anders ze dan ik. Nu gaan ze de wereld in, in woord en beeld. Dat voelt als Sinterklaas, Kerstmis en je verjaardag vieren tegelijkertijd.

Nieuwsgierig naar het resultaat?
Bekijk de boektrailer hier:

BOEKZOEKER...

WELK BOEK PAST BIJ JOU?

Zoveel verhalen, zoveel mogelijkheden... Ben je op zoek naar een boek, maar weet je niet waar je moet beginnen? Met deze boekzoeker ben je zo achter welk boek bij jou past!

Jij dompelt je graag onder in een mooi, fijn en spannend verhaal en steekt ondertussen het liefst ook wat op over een periode uit de geschiedenis. Met *Het Pungelhuis* zit je helemaal goed. Terwijl je erachter komt welke duistere geschiedenis de vader van Ole met zich meedraagt, kom je van alles te weten over de woelige tijd van de botersmokkel in de jaren vijftig en zestig van de vorige eeuw. € 15,95 | 192 pag.

Aha, jou kennen we! Jij bent zo iemand met een hart van goud. Het liefst zou je iedereen op de wereld helpen. Frietje uit *Gevonden* is ook zo. Zij komt een verwarde, oude opa tegen op straat, die zijn geheugen is verloren. Help jij Frietje en hem om zijn herinneringen terug te vinden? € 14,95 | 164 pag.

Jij knuffelt het liefst met je trouwe viervoeter, of droomt ervan eindelijk een huisdier te krijgen. Elshontely is net zo. Zij gaat vissen en slaat een wel heel bijzonder dier aan de haak: Niets! Parelmoeren ogen, veren en heerlijk zachte voetkussentjes... Is jouw lievelingsbeest(je) net zo lief? Lees er gauw meer over in *Mijn dagen met Niets*! € 14,95 | 136 pag.

Jij zoekt een mooi boek met prachtige illustraties dat je iets nieuws leert. Je weet misschien nog niet over welk onderwerp precies, maar bent breed geïnteresseerd. Met *Een wereld vol steden* kun je alle kanten op. Droom weg bij de platen en feiten van steden als Londen, Istanbul, Berlijn en Delhi. Wist je dat Venetië bestaat uit 117 eilandjes? Dat Amsterdam meer musea per vierkante meter heeft dan welke stad ook? Dat Berlijn ruim negen keer groter is dan Parijs? € 19,95 | 64 pag.

Wat is een supersonische knal? Waarom vallen vliegtuigen niet naar beneden? Is er leven op Mars? Dat soort vragen houden jou bezig, en je zoekt een boek waardoor je meer over dit soort onderwerpen leert. Met fijne illustraties erbij, natuurlijk. Waarom nog verder zoeken? *Waarom voel ik niet dat de aarde daait?* is het perfecte boek voor jou! € 14,95 | 96 pag.

Jij wilt dan wel van alles weten en leren, maar zit het liefst niet al te lang stil achter een boek. Dat komt goed uit: met dit boek voor uitvinders in de dop kun je zelf aan de slag! Lees *Colafontein en spetterende verbodden* en voer de meest waanzinnige experimenten uit met spulletjes die je in bijna iedere huiskamer en in ieder keukenkastje vindt. Maar kijk je wel uit dat je niet per ongeluk het huis laat ontploffen? € 16,95 | 104 pag.

Als het aan jou lag, had je thuis een dierentuin. Maar ja, die ouders hè... Gelukkig zijn knuffels ook heel gezellig. Maar stel nou dat jou zou overkomen wat Julia overkomt: je erft een hotel. En niet zomaar een hotel, maar *Hotel Flamingo*, het beste hotel van de Beestenboulevard! T. Beer en Makkie de maki kijken uit naar je komst! € 14,95 | 192 pag.

Prachtige plaatjes, knetterende letters, heerlijke heksen - dat is wat je zoekt. En je vindt het in *Heksenweek*. Wat wil je nog meer? Zelf heks worden, misschien... Een extra reden om dit boek te lezen! € 14,99 | 192 pag.

Psst... heb je je waterpistool bij de hand? Er is namelijk één ding dat je moet weten voor je aan *De jongen die draken kweekte* begint: draken poepen veel en die poep is EXPLOSIEF. Voor je het weet zit er een brandgat in je moeders favoriete kleedje. Gelukkig ben jij zo dapper dat je je hand niet omdraait voor een draak meer of minder - en beter nog: jouw draak is net zo dol op jou als draakje Fikkie op zijn baasje Tomas! € 14,95 | 212 pag.

Voor jou geldt: je houdt dan wel van feiten, maar niet van een droge opsomming. Je wilt er graag beeld bij, kunstwerken welteverstaan. Beelden die tot leven komen door wat je er in het boek over leest. Duidelijk: *Mees-terlijk!* is het boek voor jou. € 17,50 | 112 pag.

Jij zoekt een boek waaraan je je kunt vergapen en waar je wat van leert - over kunst uit alle tijdperken. Dit boek laat je anders naar die kunst kijken. Kijk dus niet verder; lees *Kijken voor kinderen*! € 19,95 | 128 pag.

Jij gaat graag de diepte in, zeker als het om onze planeet gaat. Neem een duik in *Blauwe planeet*. *Blue Planet II* en maak kennis met de ongekende rijkdom van onze zeeën - en met de kwetsbaarheid ervan. Dit boek is gebaseerd op de wereldberoemde serie van Sir David Attenborough. € 16,99 | 64 pag.

Hoe meer kennis over de natuur, hoe beter, geldt voor jou. En die neem je niet alleen in je op door tekst, maar graag ook door geweldige illustraties. Te gek, dan is dit het boek voor jou, met 256 kleurige bladzijden over het ene na het andere wonder uit de natuur: *Gek, gaaf, geweldig!* € 24,95 | 256 pag.

Werken bij
de uitgeverij...

DE VORMGEVER

Een boek maak je bij Lemniscaat niet alleen. Van redacteurs die het schrijven begeleiden tot vertegenwoordigers die ervoor zorgen dat de boeken in de boekhandel te koop zijn: achter de schrijvers en illustratoren staat een heel team. In dat team hebben alle mensen hun eigen taak. Maar wat doen ze nou precies? Om die vraag te beantwoorden nemen we je in elk STACH-nummer mee achter de schermen van de uitgeverij. We trappen af met Eveline Verburg, de vormgever die ervoor heeft gezorgd dat dit magazine nu in jouw handen ligt.

Hoi Eveline! Jij werkt op de productie-afdeling van Lemniscaat als vormgever. Wat houdt dat eigenlijk in?

Hoi! Ik zorg ervoor dat alles wat we maken bij Lemniscaat er leuk uit ziet. Niet alleen de omslagen van onze boeken, maar ook alles aan de binnenkant, de bijbehorende posters en boekenleggers, de advertentie die je vertelt wanneer ze in de winkel liggen, én dit supertoffe magazine! Zonder mij (en mijn collega's) zou je nu gewoon een stapeltje witte velletjes met allemaal dezelfde letters vasthouden. Getsie!

Wat vind je het leukst om te doen?

Het allerleukst vind ik het als ik zelf een omslag mag illustreren. Dat is best bijzonder, want meestal hebben andere mensen dat al gedaan! Mijn hart maakt nog steeds elke keer een sprongetje als ik in de winkel een boek zie staan met mijn tekening erop.

(Maar stiekem vind ik het ook gewoon heel leuk om de tekst van een boek netjes neer te zetten. Dat is een soort puzzeltje met allerlei regels waaraan je je moet houden, en soms is dat best lastig. Maar tijdens het puzzelen kan ik in elk geval lekker lezen!)

En wat vind je het minst leuk om te doen?

Het saaiste klusje is het maken van de coproducties. Dat zijn de boeken die niet door Nederlandse schrijvers en illustratoren gemaakt worden, maar door mensen in een ander land. Dan hoeven we alleen de tekst te vervangen door Nederlandse tekst en het naar hen op te sturen, en dan zorgt de buitenlandse uitgever dat alle talen tegelijk worden gedrukt. Als vormgever is dat heel saai, want andere mensen hebben dan alle keuzes al voor mij gemaakt. Gelukkig zijn het altijd toch heel mooie boeken. :-)

Waar haal je inspiratie uit?

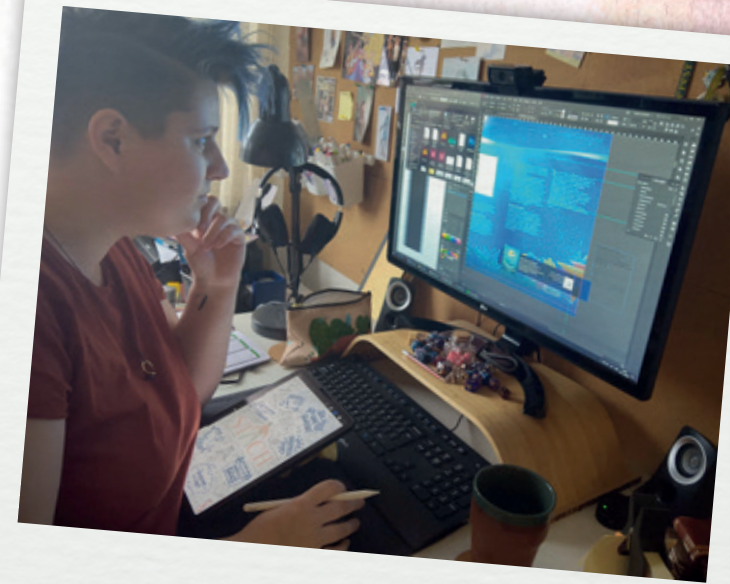
Zoveel dingen! Films en (teken)series, tekeningen en ontwerpen van andere mensen, videospelletjes... maar ook gewoon dingen om me heen. De bijzondere neus van iemand in de supermarkt, de manier waarop de blaadjes nét een andere kleur groen zijn als de zon schijnt. Vorm, kleur en compositie vind je overal, en soms bewaar ik die stukjes inspiratie heel lang ergens in een luikje achter in mijn hoofd voordat ik de perfecte plek voor ze vind.

Toen je dit magazine ging maken, heb je ook het beeld op de voorkant uitgedacht. Hoe kwam je op dat idee?

Er staan zoveel verschillende leuke dingen in de STACH dat we eigenlijk niet één ding wilden kiezen voor de voorkant. Maar allerlei verschillende plaatjes bij elkaar wordt al gauw een beetje een rommeltje, en bovendien moest de tekening van Stach in de titel ook blijven opvallen. Toen besloot ik kleine tekeningetjes te maken van onderdelen uit het magazine. Zo heb je een beetje van alles, maar raken je ogen niet in de war. En hopelijk maakt het je nieuwsgierig!

Welk boek waaraan je hebt meegewerkt heeft een bijzonder plekje in je hart?

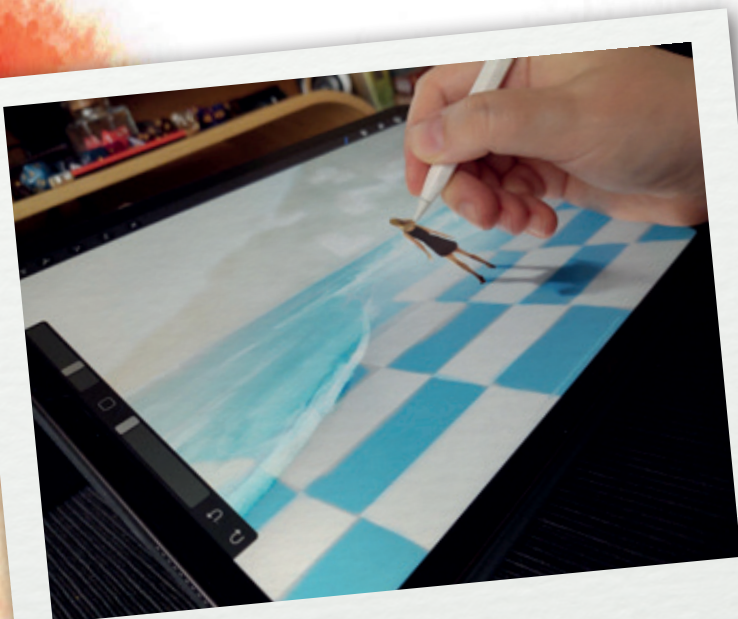
Het Pungelhuis van Annet Huizing. De mysterieuze illustratie voor het omslag was heel gaaf om te maken. Het was voor het eerst dat ik vanaf het begin zo nauw heb samengewerkt met de schrijver, en ik ben nog steeds heel blij dat zij er zo blij mee is! Het is best een uitdaging om iets wat iemand anders in z'n hoofd voor zich ziet te vertalen naar (digitaal) papier, maar als het dan lukt voelt dat elke keer weer bijzonder. Gelukkig zijn schrijvers er vaak heel goed in om plaatjes om te zetten in woorden! Dat is natuurlijk een beetje hun werk. ;-) Daarbij vind ik het zelf ook gewoon een geweldig boek, en ik ben trots dat mijn tekenwerk daar het visitekaartje voor mag zijn.

mijn thuiswerkplek

Wat zou je kinderen aanraden die ook vormgever willen worden?

De truc van ontwerpen is vooral goed weten waar je eigenlijk naar kijkt. Kijk eens goed naar dingen die jij mooi vindt (boeken, advertenties, tekeningen, foto's, verpakkingen...) en schrijf dan drie dingen op die uitleggen waarom je het mooi vindt. Kleurencombinaties, een handgeschreven of juist strak lettertype, staan dingen netjes recht of grappig scheef? Wat zorgt ervoor dat het ene ontwerp leuk is en het andere saai? Als je naar die details leert kijken, ga je ze overal herkennen en kun je ze gebruiken als je zelf iets maakt!

HET VERLOREN MEISJE

S.E. Durrant

Het verloren meisje lijkt op mij, ook al is ze pas twee en ben ik bijna elf. Ze heeft golvend haar en hetzelfde spleetje tussen haar tanden. En het zou best kunnen dat haar haar net zo rood is als het mijne, maar dat kun je natuurlijk niet zien op een zwart-witfoto. Dat is een gok (ik gok op rood). De hoekjes van de foto krullen wat om, alsof iemand hem een tijdje in zijn broekzak heeft gehad. Het meisje heeft een jurk aan met een wit kraagje en korte mouwen en ze staat op de kiezels van het strand bij Brighton, met de West Pier op de achtergrond (de pier die is afgebrand).

Ze glimlacht maar knijpt tegelijkertijd haar ogen een beetje samen alsof de zon erin prikt, of een losse wimper. Ook dat is een gokje. Eigenlijk weet ik maar één ding zeker: dat ze op die dag, wat voor dag het dan ook was, op het strand stond met een emmer bij haar voeten en een ijsje in haar hand. En dat ze toen op mij leek. Wie weet cirkelde er precies op dat moment een zeemeeuw boven haar hoofd, vlak voor hij zich als een raket op haar ijsje stortte, of misschien liet ze het smelten en langs haar pols druppelen omdat ze helemaal niet van ijs hield. Misschien had ze het alleen maar vast voor de foto. Maar het kan natuurlijk ook het allerlekkerste ijsje zijn dat ze ooit heeft geproefd.

Mimi had haar uit een doos vol oude foto's gehaald en naast de armband op de schoorsteenmantel gezet. Ze noemde haar het verloren meisje.

Soms, als we het raam opendoen of als er iemand binnenkomt, dwarrelt het meisje van de schoorsteenmantel naar de vloer.

Achter op de foto staat *Coral*.

Foute dingen, fijne dingen

Ik heet Iris en mijn oma heet Mimi. Zo noem ik haar ook. Zo noemt de hele familie haar. Ik weet dat sommige mensen dat raar vinden, maar dat is het niet voor mij of voor mijn moeder, en zelfs niet voor de tweeling van twee. Ik logeer al vijf weken bij

haar. Als ik hier de rest van mijn leven zou mogen blijven, zou ik dat doen. Ik heb mams oude slaapkamer helemaal voor mezelf en er is geen spoor van vocht of langs de muren omhoogkruipende zwarte schimmel, zoals in mijn kamertje thuis. Er sijpelt ook geen water naar binnen bij de hoeken. Het staat er alleen vol met Mimi's spullen, maar dat vind ik helemaal niet erg.

Andere fijne dingen zijn:

Er woont een zeemeeuw op het dak.

Ik hoef niet te zien hoe pap handenwringend naar de schimmel in mijn slaapkamer kijkt.

Ik hoef niet voor mijn hart te vrezen als de tweeling de radiator van de muur ruikt of van de keukentafel springt om te leren vliegen (ja, die dingen hebben ze echt gedaan).

En ik hoef mam niet met een stuk toast in haar hand de deur uit te zien rennen omdat ze te laat is voor haar werk. Zodat ik ook niet meer bang hoef te zijn dat ze erin stikt op weg naar het ziekenhuis (ze is dokter) terwijl er niemand in de buurt is om haar te redden met de Heimlichgreep.

(Voor het geval het je interesseert: de Heimlichgreep pas je toe als iemand bijna stikt. Ik heb hem geleerd nadat een van de tweeling een kerstbal probeerde door de slikken.)

Bij Mimi wonen is het tegenovergestelde van thuis wonen, ook al ligt haar huis helemaal niet zo ver van het onze. We eten als we honger krijgen, we praten wanneer we daar zin in hebben, we luisteren naar elkaar. We bakken taarten. We maken rommel. En we zitten op de bank om de miljoenen foto's te bekijken die ze heeft gemaakt toen ze nog fotograaf was. Het is maar tien minuten lopen naar het strand.

Dat zijn de fijne dingen.

De foute dingen zijn: de douche is koud, ik krijg niet altijd ontbijt en soms raakt er iets kwijt. Maar dat is het wel zo'n beetje. Meer fijn dus dan fout.

Mimi's meeuw

Onze meeuw krijgt altijd twaalf keer – *kjáá kjáá kjáá kjáá kjáá kjáá kjáá kjáá kjáá* – en haalt dan een keer adem.

Ik noem onze zeemeeuw een zij al weet je dat nooit met meeuwen. Behalve als ze een ei leggen. Maar er is geen ei. Dit jaar niet tenminste. Ze is mijn nieuwe, niet-menselijke vriendin.

Ik praat op een telepathische manier met onze meeuw en ik weet bijna zeker dat ze me begrijpt. Ik denk dat ze probeert te zeggen dat ik op mijn twaalfde een heerlijk leven krijg.

Ik heb gecheckt of andere zeemeeuwen ook altijd twaalf keer roepen maar dat doen ze dus niet. Onze meeuw is uniek. De meeuw op het dak van Lee en Danny krijgt acht keer, tien keer of zestien keer (altijd een even getal). Dat kan iets betekenen – vraag me niet wat. En misschien zijn het wel allemaal verschillende meeuwen op dat dak.

Ik ken alleen die van ons. En als je je afvraagt hoe ik altijd zo zeker weet dat het de onze is, kan ik je alleen zeggen dat het iets te maken heeft met de manier waarop ze haar kopje scheef houdt. En met de blik in haar ogen.

De zeemeeuwen op het strand roepen maar wat raak. Een tijdje terug heb ik honderdachtendertig keer achter elkaar horen krijsen, dat deden twee meeuwen die boven een friet-etende familie hingen. (Echt waar!) Dat zou best een record kunnen zijn.

Bungeejump

Ik zit op het stenen stoepje in Mimi's achtertuin naar de zeemeeuw te staren die vanaf de nok van het schuurtje ook naar mij staart, als een stem

zegt: 'Heb je wel eens gebungeejumpt?'

Boven de heg uit verschijnt het hoofd van een jongen.

'Nou? Nou?' zegt hij.

Ik schud mijn hoofd.

'Als ik groot genoeg ben, ga ik het een keer doen,' zegt hij. 'Dat wordt een van mijn uitdagingen.'

Ik kijk de andere kant op maar hij praat door.

'Ik dacht dat er hier alleen een oud vrouwtje woonde,' zegt hij.

Ik klem mijn tanden op elkaar. Als ik niets terugzeg, houdt hij misschien wel op. Niet dus.

'Een maf oud vrouwtje, dacht ik, dat met de maan praat.'

'Ze is niet maf,' zeg ik, 'en ze is ook geen gewoon oud vrouwtje. Als je het per se wilt weten: ze is mijn oma. En ze heet Mimi. En ik woon hier ook.'

'Oké,' zegt hij. 'Ik kom eraan.'

Hij verdwijnt uit het zicht en door een gat onder in de heg verschijnt een stok, die wordt vastgehouden door twee handen. Vervolgens zie ik een bos zwart krulhaar met bladeren erin en een bril die bijna van een neus valt, en daarna een hoofd dat zich in opperste concentratie naar buiten werkt. De jongen komt overeind en klopt zijn kleren af.

'We zitten bij elkaar in de klas,' zegt hij, 'jij en ik. Ik ben Mason.'

Ik weet dat hij Mason is. Het is de jongen die twee weken geleden bij ons op school kwam, de jongen die papieren vliegtuigjes door de klas gooit als juf Sharma niet kijkt, die grapjes maakt waar niemand om lacht, die altijd alleen naar huis gaat.

En nu is hij mijn buurjongen.

Uit:

S.E. Durrant

Het verloren meisje

Een mysterie, een tweestrijd, een onweerstaanbaar boek

€ 15,99 | 272 pagina's

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

Recepten uit...

HET PUNGELHUIS

OLES CHOCOLADEMELK

Ole uit Het Pungelhuis van Annet Huizing maakt graag warme chocolademelk. En dat is volgens hemzelf de allerlekkerste.

Echt, als je mijn warme chocolademelk geproefd hebt, giet je dus nooit meer chocomel uit zo'n pak in een pan. Het geheim – nu dus niet meer – is een beetje rode peper. Precies genoeg dat het lekker gaat tintelen in je keel. En dan een dikke, verse bruine boterham erbij met dik roomboter. Maar dat doen we alleen als m'n vader er niet is, want die gaat over z'n nek van roomboter, zegt-ie. Dat leek me altijd zwaar overdreven, maar nu ik weet wat er vroeger in het Pungelhuis is gebeurd, snap ik het wel. Een beetje. Dus als ik een keer alleen met m'n moeder wil zijn, roep ik gewoon keihard ROOMBOTER ALERT! en weet m'n vader niet hoe snel hij weg moet komen.

VOOR 1 MOK CHOCOLADEMELK

Dit heb je nodig:

- 2 theelepels cacaopoeder
- 1 theelepel suiker
- snufje chilipeper
- snufje zout
- 200 ml melk

Zo maak je het:

Meng in een mok twee theelepels cacaopoeder en een theelepel suiker (of meer) met een scheutje van de melk (koud) tot een glad papje. Mespuntje zout erbij en een snufje chilipeper. Doe er al roerend de rest van de melk bij totdat je mok vol is. Giet in een pannetje, verwarm en laat even koken. Zo wordt-ie lekker lobbij. En dan: terug in de mok en met veel kabaal opslurpen.

PIEROGI VAN ANASTAZJA

Anastazja uit Het Pungelhuis verkapt het recept van haar moeders Poolse pierogi.

Ik ben Anastazja Jaworski en ik ben EEN vriendin van Ole. Ik zei een keer DE vriendin en toen zei hij heel snel: 'EEN vriendin, hè, niet DE vriendin.' 'Weet ik heus wel, hoor,' zei ik. 'Ik wilde je op een kast jagen.' 'Op DE kast,' zei hij. 'Niet op EEN kast.' M'n moeder en ik maken vaak pierogi, dat zijn Poolse deeglapjes die je vult met spul. Je kookt ze in water, net als ravioli, en je eet ze met zoute roomboter. Of met zure room als je Oles vader niet op DE kast wilt jagen. Smaczego! (Eet smakkelijk.)

VOOR 20 TOT 24 PIEROGI

Deegje

Dit heb je nodig:

- 300 gram bloem
- 2 eetlepels olie
- halve theelepel zout
- ongeveer 200 ml water

Kneed dit in 5 minuten tot een soepel deegje. Als het te nat is, doe je er een beetje bloem bij, en als het te droog is nog een beetje water. Dek af met een vochtige theedoek.

Vulling

In Polen vullen we ze met een mengsel van twaróg (een soort hüttenkäse), aardappelen, gebakken uien en spek. Of met gestoofde witte kool en Poolse worst. Of met zuurkool en gebakken paddenstoelen. Of met spinazie en twaróg. Alles kan, als de vulling maar niet te nat is. Mijn lievelingspierogi is met kip, kool en kummel.

Daarvoor heb je nodig:

- restje gare kip
- 2 handjes groene of Chinese kool, fijngesneden
- handje paddenstoelen, in kleine blokjes
- 1 kleine ui en 1 teen knoflook, fijngesnipperd
- halve theelepel kummel (karwijzaad)

Roerbak de ui met knoflook, bak de paddenstoelen even mee en doe er dan de kool bij met eventueel een scheutje water. Laat gaar worden en breng op smaak met zout en peper en een halve theelepel kummel. Af laten koelen in een zeef of vergiet. Druk het vocht eruit, en vermeng met de kip. Hak alles heel fijn of doe het in een blender. Proef!

Vullen

Rol het deeg uit tot een dunne lap van 2 mm. (Flink met bloem strooien!) Steek er rondjes uit van ongeveer 8 cm, bijvoorbeeld met een glas. Leg een hoopje vulling in het midden, zorg dat de randen schoon blijven. Bevochtig de randjes en vouw dicht. Druk de randjes aan met een vork en leg de pierogi op plank met wat bloem.

Koken

Kook de pierogi 4 minuten in gezouten water. Schep ze voorzichtig uit de pan.

Serveren

Opdienen met boter of zure room met dille. Of extra lekker: nog even met boter en een uitje opbakken in een koekenpan.

Meer lezen over Ole en Anastazja?

Annet Huizing
Het Pungelhuis
De vader van Ole draagt een duistere geschiedenis met zich mee...
€ 15,95 | 192 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

Prijsvraag

Maak het verhaal af van... Cees van den Berg

*In iedereen schuilt een verhalenverteller. Laat je fantasie de vrije loop en voor je het weet kom je met de wildste ideeën! Dat gebeurde ook Cees van den Berg, de schrijver van *Gevonden*. Speciaal voor STACH schreef hij een kort verhaal. Maar oef... hoe zou het aflopen?*

Ik duik een steeg in en druk me plat tegen de muur. Hollende voetstappen naderen en ik wacht af. Mijn hart gaat als een gek tekeer. Dan zie ik mijn drie achtervolgers voorbijrennen. Ik ben veilig. Voor nu.

Zo onopvallend mogelijk sluip ik naar huis. Dan zie ik ineens iets raars: langs de kant van de weg staat een mollig, blond meisje. Ze is gekleed in een roze overall en daaroverheen draagt ze een knalgele petticoat. Ze rommelt aan een oude brommer en zit helemaal onder de zwarte smeer.

'Kan ik je helpen?' vraag ik.

Ze kijkt op. 'O, graag, mijn ketting ligt eraf. Ik probeer 'm te maken, maar dat lukt niet erg.'

'Ik zie het,' zeg ik. 'Laat mij maar even.' Ik kniel bij de brommer en leg de ketting er weer op. Ik kijk naar m'n smerige handen.

'Zeg maar "Ik wil geen smeer meer",' zegt ze ineens tegen mij. Huh? Ze pakt een zwart stokje uit haar zak en zwaait ermee. Ze knikt.

'Ik wil geen smeer meer?' zeg ik twijfelend. Met een plofje en wat sterretjes verdwijnt alle smerigheid en ben ik brandschoon. Hetzelfde doet ze bij zichzelf. Ik ben stomverbaasd.

'Dank je wel. Ik ben Lahah, toverfee in opleiding.'

'Joppe,' zeg ik. 'Joppe Bakker, uh... groep 7. Ben jij een toverfee? Bestaan die echt?'

Ze steekt haar stokje omhoog. 'Zeker weten! En ik kan alles toveren wat ik wil.'

'Maar waarom heb je je ketting er dan niet op getoverd?'

Ze kijkt me even aan, klapt in haar handen en zegt:

'Wat een geweldig idee. Daar was ik zelf nou nooit opgekomen.'

Tjonge, wat een bijzonder meisje.

Lalah kijkt op haar horloge en schrikt. 'Haast! Haast!' zegt ze. Ze stapt op haar brommertje en trapt 'm aan. Enorme rookwolken ploffen uit de uitlaat. 'Nou, Joppe, dank voor je hulp en misschien tot ziens.' Ze geeft gas en scheurt weg.

Als de rook is opgetrokken, zie ik op straat haar toverstafje liggen. Ik raap het op en kijk ernaar. Ik schud ermee. Niks.

'Zo, Bakkertje, hebben we je toch nog gevonden.' Ik draai me om en zie mijn achtervolgers staan: pestkop Acco en zijn twee vriendjes.

'Waar is mijn huiswerk?' vraagt Acco.

'Waar is mijn fiets?' vraag ik dapper, maar zo klinkt het niet. Het klinkt alsof ik me verslik in een stuk appel.

'Die krijg je terug als je mijn huiswerk af hebt.'

Ik voel boosheid in me opkomen en ik zwaai met m'n armen. Ik heb nog steeds het toverstokje vast. 'Ik wil mijn fiets,' roep ik kwaad. Er klinkt een *poef*, er dalen wat sterretjes neer uit het toverstokje en daar staat mijn fiets. Ik heb mijn fiets teruggetoverd! Ik kijk naar het toverstokje. Zo, handig!

'Wow,' roepen mijn achtervolgers in koor.

'Bakkertje kan toveren,' zegt Acco. 'Vergeet mijn huiswerk, ik wil dat zwarte stokje!'

Echt niet! Ik spring op mijn fiets en stuif weg. Als ik omkijk, zie ik dat ik word achtervolgd door Acco en zijn bende. Ze komen gevaarlijk dichterbij.

Wat denk jij: krijgen Acco en zijn bende Joppe te pakken, of weet hij uit hun handen te blijven? Stuur jouw verhaal (max. 500 woorden) naar stach@lemniscaat.nl om mee te doen aan de schrijfprijsvraag. Niet alleen maak je door mee te doen kans op een boekenpakket: het beste verhaal wordt gepubliceerd in het augustusnummer van STACH!

Tip om je op weg te helpen: bedenk wat Joppe kan doen nu hij het toverstokje heeft. Tovert hij de jongens weg of tovert hij ze om in iets gekks, zoals kwakende kikkers? Of heeft Joppe helemaal geen toverstokje nodig en verslaat hij de bende ook zo wel? En wat denk jij: zou Lahah nog terugkomen?

Veel schrijfplezier!

Meer weten over *Gevonden* van Cees van den Berg?

Cees van den Berg
Gevonden

Wat doe je als je een oude, verwarde man vindt? Die neem je natuurlijk mee naar huis!
€ 15,95 | 192 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

DRIE GRIEZELIGE KINDEREN

Een jonge wolf en een krassende
raaf: je zou wel gek zijn die te
vertrouwen.

Er heerste vrede in Asgard. De goden en godinnen voelden zich veilig achter hun nieuw gebouwde muur, en hoewel ze rouwden om het verlies van Kwasir, putten ze troost uit het door de allevader veroverde honingbier, dat was gemaakt van Kwasirs bloed.

‘We hebben Loki al een aardige tijd niet meer gezien,’ zei de allevader. ‘En zijn vrouw Sigyn weet ook niet waar hij is. Ik vraag me af waar hij uithangt en wat hij allemaal uitspookt.’

Op een dag keerde Honir, de god die zulke lange benen had dat alle andere goden, behalve Thor, moesten rennen om hem bij te houden, terug naar Midgard met alarmerend nieuws.

‘Drie kinderen!’ riep Odin uit. ‘Probeer je me nu wijs te maken dat Loki drie kinderen heeft verwekt?’

‘En niet bij Sigyn, maar bij een reuzin,’

zei Honir. ‘Angrboda. Dat is tenminste wat ik heb gehoord.’

‘Loki zelf is al gevaarlijk genoeg,’ zei Odin. ‘Dankzij hem zijn we bijna Freya kwijtgeraakt.’

‘En de zon en de maan erbij,’ voegde Honir eraan toe.

‘Drie kinderen,’ mompelde Thor. ‘Daar moeten we gauw van af zien te komen.’

‘Niet zo snel,’ zei Odin. ‘Laten we ze eerst eens bekijken.’ Hij gaf Thor en Honir de leiding over een groep goden en droeg ze op naar het hol van de reuzin Angrboda te gaan om haar drie kinderen te ontvoeren, en ze mee te nemen naar Asgard zonder dat Loki erachter kwam.

‘Het blijven zijn kinderen,’ benadrukte de allevader, ‘en wie weet houdt hij van ze, ook al doen wij dat niet. Het kan best zijn dat hij om ze geeft.’

Toen de goden en godinnen voor het eerst oog in oog stonden met Loki’s drie kinderen, waren ze verbijsterd.

De oudste was een monsterlijk serpent dat Jormungand heette. Hij had ogen als koolzwarte manen en zijn lichaam was haast even dik als de stam van de grote es Yggdrasill.

Odin besepte direct dat de slang zodra hij volwassen werd nog gevaarlijker zou zijn dan een compleet bataljon reuzen.

‘Neem hem mee,’ beval de allevader. ‘Breng hem naar een plek waar hij het minst kwaad kan.’

Terwijl de goden nog stonden toe te kijken, was Jormungand al weer een flink stuk gegroeid, en er waren maar liefst zeven goden, en hun bedienden, voor nodig om het zwiepende en kronkelende monster de hele weg naar de oceaan te dragen. Ze gooiden hem in het water, en toen hij volgroeid was kon het serpent zich helemaal rond Midgard krullen en in zijn eigen staart bijten.

Loki en Angrboda's tweede kind was een dochter die de naam Hel droeg; ze was voor de helft een levende vrouw en voor de andere helft een kadaver, haar ogen verscholen zich diep in hun kassen en haar gezicht stond op onweer. De allevader wierp één blik op Hel en smet haar toen zonder pardon in de ijsskoude duisternis onder de diepste wortel van Yggdrasill. Het rijk waarin ze belandde droeg haar eigen naam, Hel, en iedereen die aan ziekte of ouderdom bezweek was welkom in haar enorme burcht.

Het derde kind van Loki en Angrboda zag er wat minder problematisch uit. Het was een jonge wolf die Fenrir heette, en hoewel hij aan de grote kant was lieten de goden hem vrij over Ida's Vlake zwerven.

'We moeten hem maar wat in de gaten houden,' zei Odin tegen de goden.

Toch was er maar een god die zich in de buurt van Fenrir durfde te wagen en hem voerde met hompen rauw vlees, en dat was Odins dappere zoon Tyr.

Fenrir groeide zo snel dat de godinnen er wat zenuwachtig van werden, ze beweerden dat hij elke keer als ze hem zagen, weer een stukje groter leek.

'Hebben jullie gehoord hoe het klinkt als hij een bot kraakt?' vroeg Freya.

'En dan die manier waarop hij naar ons loert,' zei de godin Idun.

Een aantal goden begaf zich naar de Bron van Urd, die zich onder de hoogstgelegen wortel van Yggdrasil bevond, en vroegen de drie Nornen die daar woonden wat ze met het wolvenjong aan moesten.

'Zijn moeder is inslecht en zijn vader is nog kwaadardiger,' zei de Norn met de naam Lot.

'In de allerlaatste strijd zal hij de goden bevechten,' waarschuwde de Norn die Nu heette.

De derde Norn, Moet, knikte ernstig. 'Erger nog,' zei ze. 'Veel erger. Fenrir zal de ondergang van de goden worden.'

De goden hoorden het stilletjes aan, en zwijgend vertrokken ze weer. Ook al werd Fenrir met de dag gevaarlijker, ze beseften maar al te goed dat het uitgesloten was dat Asgard zou worden bezoedeld met bloed. Ze wisten niet wat ze moesten doen.

'Wij zijn de goden,' beklemtoonde de allevader, 'en Fenrir is maar een wolvenjong. We weten veel meer dan hij, en die kennis moeten we gebruiken om hem te pakken te krijgen. Met een list kun je soms ver komen.'

Uit:

Kevin Crossley-Holland & Jeffrey Alan Love
Noorse Mythen
Nooit eerder zijn de Noorse mythen zo rauw, zo gruwelijk, verteld!
€ 27,95 | 238 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

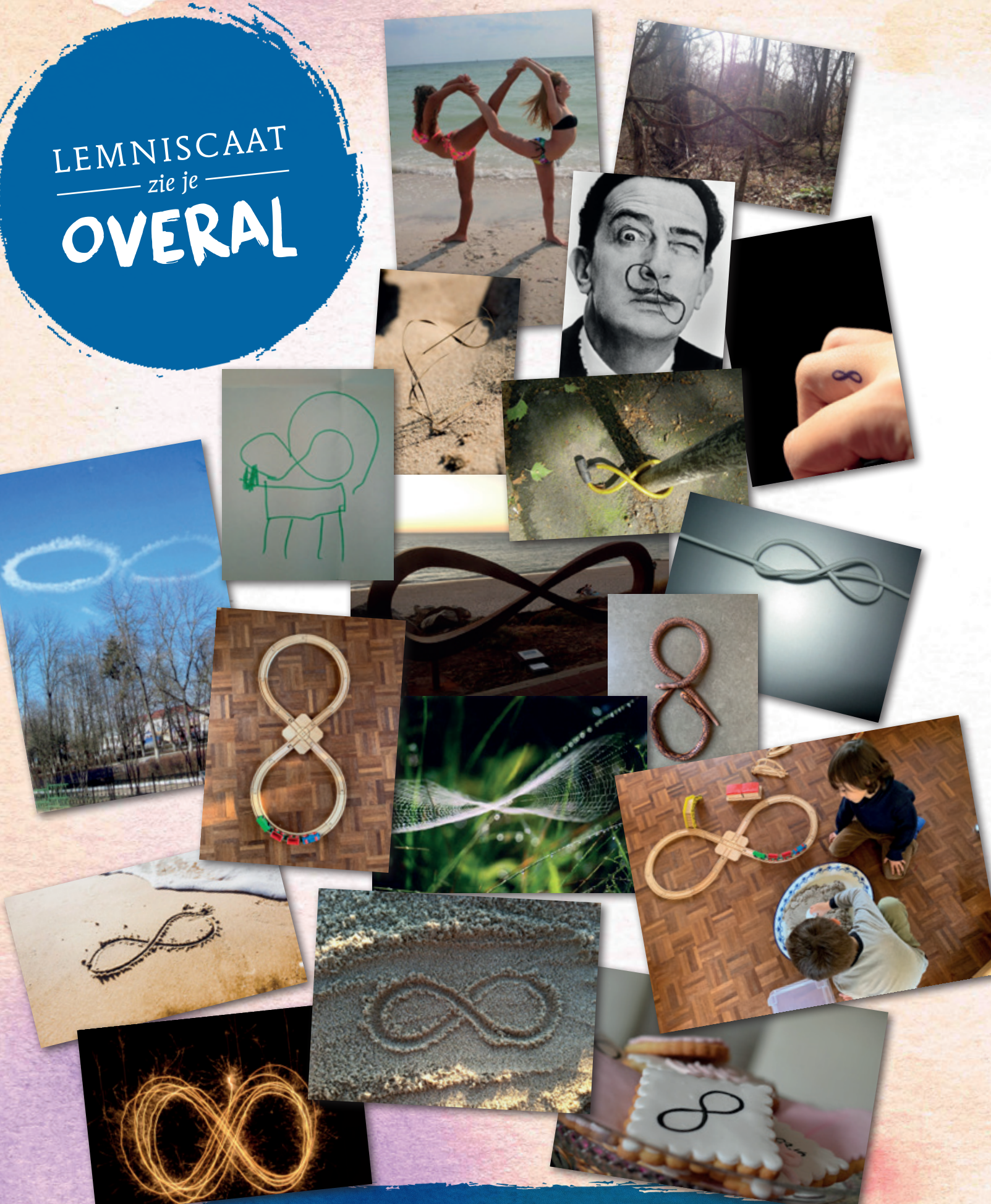
Lees ook:

Kevin Crossley-Holland & Jeffrey Alan Love
Noorse Sagen
De gedroomde aanvulling op Noorse mythen
€ 17,95 | 96 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

LEMNISCAAT
— zie je —
OVERAL

WOORDZOEKER

ACHTJE
 ANASTAZJA
 AUTEUR
 AVONTUUR
 BIBLIOTHEEK
 BOEKENLEGGER
 BOEKENWURM
 BOEKWINKEL
 BRIEFGEHEIM
 DOLF
 DRUKKERIJ
 ELSHONTELY
 EREBOS

FANTASIE
FIKKIE
FRIETJE
GESCHIEDENIS
GOZERT
GRAPPIG
HASSE
HEKSENWEEK
HOMME
ILLUSTRATOR
KALM
KINDERBOEKENWEEK
KUNST

LEESHOEK
LEESPLEZIER
LEZEN
LITERATUUR
MYTHEN
NATUUR
NOORDERLICHT
OCEAAN
ODIN
ONDERZOEKEN
OORLOGSWINTER
PRUTJE
PUNGELHUIS

SCHRIJFPLEK
SCHRIJVEN
SPANNING
SPIJKERBROEK
STACH
TEKENEN
TOMAS
VERBEELDING
WEGDROMEN
ZWEETVOETENMAN

T	N	L	E	M	I	E	H	E	G	F	E	I	R	B	H	L	E	F	A
S	E	G	N	I	D	L	E	E	B	R	E	V	O	E	E	I	A	V	N
N	Z	S	P	I	J	K	E	R	B	R	O	E	K	E	K	N	O	E	M
U	E	C	B	Z	H	A	S	S	E	S	K	S	S	K	T	N	N	N	S
K	L	H	O	W	P	I	S	B	A	W	E	H	I	A	T	E	D	I	I
I	I	R	E	E	U	B	O	M	I	N	O	F	S	U	K	V	E	L	N
N	T	I	K	E	N	S	O	N	W	E	C	I	U	E	A	J	R	L	E
D	E	J	E	T	G	T	K	E	K	L	E	R	T	A	T	I	Z	U	D
E	R	F	N	V	E	E	E	M	K	E	A	U	T	E	U	R	O	S	E
R	A	P	L	O	L	K	J	O	P	E	E	N	G	I	S	H	E	T	I
B	T	L	E	E	H	E	T	R	R	S	N	H	A	I	Z	C	K	R	H
O	U	E	G	T	U	L	E	D	U	P	A	W	T	S	P	S	E	A	C
E	U	K	G	E	I	S	I	G	T	L	T	E	U	O	T	P	N	T	S
K	R	O	E	N	S	H	R	E	J	E	U	F	M	R	I	A	A	O	E
E	A	M	R	M	C	O	F	W	E	Z	U	O	L	M	M	L	Z	R	G
N	C	S	P	A	N	N	I	N	G	I	R	O	I	O	O	A	B	J	G
W	H	N	T	N	I	T	J	I	R	E	K	K	U	R	D	H	D	I	A
E	T	S	E	D	R	E	N	O	O	R	D	E	R	L	I	C	H	T	B
E	J	S	O	O	R	L	O	G	S	W	I	N	T	E	R	M	L	A	K
K	E	N	E	H	T	Y	M	N	A	A	E	C	O	T	R	E	Z	O	G

De overgebleven letters vormen de oplossing

Heb jij ook een Lemniscaat gezien? Stuur je foto dan naar stach@lemniscaat.nl, en wie weet zie je jouw Lemniscaat in de volgende editie van *STACH*!

Gozert's goede raad

Gozert is de leukste, stoerste, coolste vriend die je je maar kunt voorstellen. Als hij verschijnt, wordt een bezoek aan een muf museum een middag vol spanning en actie, duikt er uit een saai slootje een magisch monster op en verandert een opblaasbadje in een tropisch paradijs. En Gozert zit ook nog eens vol goede raad! Kijk bij je sterrenbeeld en ontdek wat je de komende maanden het beste kunt doen – of laten.

Ram (21 maart t/m 20 april)

Een Ram is stoer. Bam! Sterk en koppig ook. Heel erg koppig. Net zoals rammen, de dieren, zelf. Niet zo gek. Ze hebben grote hoorns op hun kop en daar word je ongelooflijk koppig van. En je kunt er goed mee rammen, dus dat doet een ram graag. Vooral als dingen niet snel genoeg gaan. Dus, beste Ram: de komende tijd even iets minder rammen. En... drink veel water. Ja, dat is ook een goeie. Want de dieren drinken water. Dan is het ook goed voor een Ram. Ja, toch?

Stier (21 april t/m 21 mei)

Een Stier is supercool. Vind ik wel. En ze zijn geduldig en koppig. Net zoals een ram heeft een stier ook hoorns op zijn kop. Daar word je nu eenmaal koppig van. Doe je niets aan. Verder houden deze dieren van rust. Je ziet ze nooit met veel andere stieren bij elkaar staan, lekker losgaan in een feesttent of in een vol voetbalstadion zitten. Daarom, beste Stier, is het goed dat je af en toe rustig aan doet. Lees een boek (die van Pieter Koolwijk schijnen vet goed te zijn), of geef je vader en moeder een knuffel. Worden ze blij van. Echt wel.

Tweelingen (22 mei t/m 21 juni)

Tweelingen zijn echt leuk. Ze zijn grappig en kunnen goed kletsen. Niet zo gek ook. Een tweeling is natuurlijk nooit alleen. Die heeft altijd iemand om mee te praten. Dan word je er ook heel erg goed in. En omdat tweelingen dat zo vaak doen, weten ze veel. Alleen denken ze af en toe wel dat het ze het beter weten. Niet doen joh. Andere meningen zijn ook goed. Zelfs van een foute mening kun je iets leren. Als iemand zegt dat zijn opa de beste ballerina van de hele wereld is, dan weet je voortaan dat opa's ook ballerina kunnen worden. Supergaaf, toch?

Kreeft (22 juni t/m 23 juli)

Een Kreeft is onwijs tof natuurlijk, maar ook aardig en heel beschermend. Dat is ook makkelijk, want kreeften hebben grote knipscharen. Scharen om anderen mee te raken. En het sterrenbeeld Kreeft doet dat met woorden. Die zijn soms zo vlijmscherp dat ze anderen pijn doen. Maar alleen om zich te verdedigen! Zo is een Kreeft. Bijvoorbeeld als iemand iets stoms zegt. Gewoon niet te veel van aantrekken joh! Het zijn maar woorden. Laat ze maar praten. Dat zegt Stiekel ook altijd. En die is superslim. Zeker te weten!

Leeuw (24 juli t/m 23 augustus)

Leeuwen zijn zo gaaf. Ze zijn warm en betrouwbaar. Je weet precies wat je aan een Leeuw hebt, net zoals bij een echte leeuw. Als je jezelf insmeert met barbecuesaus en in je blote kont voor een echte leeuw gaat dansen, dan eet hij je op. Dat is gewoon zo. Het probleem is alleen dat een Leeuw dat ook van anderen verwacht. Niet doen! Iedereen is verschillend. Sommigen zijn stom, anderen zijn irritant en je hebt er zelfs mensen tussenzitten die stontvervelend zijn. Maar dat is juist goed, Leeuw. Daardoor val jij nog meer op, zonder extra moeite te doen. Vet handig!

Maagd (24 augustus t/m 23 september)

Maagden zijn geweldig! Ik weet niet precies wat het is, een maagd, maar misschien kun je dat aan je vader of moeder vragen. Die weten het vast wel. Het doet er ook niet toe. Ze zijn dromerig, wat natuurlijk super is. Maar ook een beetje geheimzinnig. Een maagd zou een goede geheimzinnige spion zijn, denk ik. Ook omdat maagden heel erg goed zijn in problemen oplossen. Maar dat hoeft niet altijd hoor, Maagd. Je mag best eens een paar keer nee zeggen de komende tijd. Als iemand het zelf moet doen dan leert hij daarvan. En dan heb jij tijd voor andere dingen. Beter!

Weegschaal (24 september t/m 23 oktober)

Weegschalen? Ik ben er gek op. Ze zijn zo charmant. Ik zou wel verkering met een Weegschaal willen. Lekker zoenen en zo. Wat? O, ja. De horoscoop. Echte weegschalen zijn natuurlijk goed in wegen. En in dingen in evenwicht houden. Vooral dat, ja. Balanceren. Maar het is niet erg als dat de komende tijd even niet lukt, hè? Soms heb je gewoon meer van het een dan van het ander. Dat bijvoorbeeld je moeder veel te veel kaas heeft gekocht en helemaal geen hagelslag. Dan is dat maar even zo. Echt!

Schorpioen (24 oktober t/m 22 november)

Schorpioenen zijn helemaal te gek. Lijkt me logisch. Ze zijn doelgericht en willen altijd winnen. Maar ook de dieren zijn supercool natuurlijk. Ze hebben scharen én een kromme prikstaart. Als je zo cool bent, dan hoeft je nooit te doen wat een ander zegt. En dat komt goed uit, want het sterrenbeeld Schorpioen houdt daar ook helemaal niet van. Toch is het goed om de komende tijd dingen te doen die moeten. Je weet maar nooit wat er gebeurt. Straks moet jij je kamer opruimen en vind je een stinkabouter onder de vieze dingen. Weet je eindelijk waar die vieze geur vandaan kwam. Lekker!

Boogschutter (23 november t/m 22 december)

Van alle sterrenbeelden is de Boogschutter de beste van allemaal, en niet omdat schrijver Pieter Koolwijk er eentje is (maar het helpt wel). Ze zijn slim, grappig, lief, stoer, wijs en ontzettend vrolijk. Eigenlijk is er niets negatiefs over een Boogschutter te zeggen. Ik bedoel... een boog en een pijl, en daarmee op dingen schieten. Super-fantastisch-gaaf, toch? En dan ook al die fijne eigenschappen er nog eens bij. Als Boogschutter ben jij al zo geweldig dat je helemaal niets anders hoeft te doen. Blijf gewoon zo doorgaan. Echt. Goed bezig!

Steenbok (22 december t/m 20 januari)

Ik vind Steenbokken zo ontzettend leuk. Ze zijn verantwoordelijk en betrouwbaar. Dat moet ook wel. Heb je wel eens gezien hoe die dieren langs schuine rotswanden lopen? Die moeten zichzelf echt wel kunnen vertrouwen. Eén misstap en ze liggen beneden. Dat overleven ze niet. Het is leven of dood. Zwart of wit. En zo zijn Steenbokken wel een beetje. Alles is zwart of wit. Zonde joh! Geloof mij, kleuren maken het altijd beter. Het is niet alleen maar dit of dat. Het is soms ook die, daar of dromedaris. Dus lekker kleuren. Gewoon buiten de lijntjes. Ja toch?

Waterman (21 januari t/m 18 februari)

Watermannen. Echt supertof. Ze zijn fantasievol, wijs en een klein beetje vreemd. Precies waar ik van hou. Behalve als het echte mannen met water zijn die me zomaar ineens proberen te wasen. Die achter me aan rennen en dan roepen: 'In bad! In bad!' Sorry, maar dat lijkt me maar niks. Niet omdat het raar is, welnee, maar omdat het zo dwingend is. Houd ik niet van. Watermannen zelf houden van plezier maken en spelen. En weet je? Dat zou ik de komende tijd ook lekker blijven doen. Dat is wat belangrijk is. Plezier maken. Spelen. Briljant toch!

Vissen (19 februari t/m 20 maart)

Ik hou van Vissen. Niet om zelf te doen, hoor. Langs de slootkant zitten wachten vind ik maar saai. Tenzij we zeemeerminnen kunnen vangen. Dan wel. Wel alleen als het zonder haakje gebeurt. Anders is het zielig. Vissen zijn hele goede vrienden. Misschien wel de beste ter wereld. Als het nodig is, delen ze alles wat ze hebben. Zes dropjes en vijf vrienden? Dan krijgt iedereen er eentje. Superlief, toch? Ze staan altijd klaar voor anderen. En soms vergeten ze zichzelf wel eens daarbij. Pas op, hè? Ook aan jezelf denken. Belangrijk! Je mag best in je eentje zes dropjes opeten. Ook al zeggen ze van niet. Gewoon doen!

Meer lezen over Gozert?

Pieter Koolwijk & Linde Faas
Gozert
Wie bepaalt wat echt is?
€ 14,95 | 256 pag.

Nieuwsgierig naar dit boek? Scan de QR-code voor meer informatie en extra's:

GRATIS

GEK,
GAAF,
GEWELDIG!

MOORDER-
LICHT

RECEPTEN
— uit —
HET
PUNDELHUIS

EPIDEMIEËN

STICH

#1

BLAUWE

PLANEET II

PRIJSVRAAG

HET FORT VAN

MIREILLE
GEUS

horoscoop
DOOR GoZert

WWW.LEMNISCAAT.NL

9 789047 762652